

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 29. julija 1949

Številka 30

Senat Združenih držav je odobril severnoatlantsko pogodbo

Senat Združenih držav je odobril severnoatlantsko pogodbo, s katero se Združene države in enajst držav združujejo v kolektivno samoobrambno zvezo proti vsakemu napadu.

Senat je odobril pogodbo z 82 glasovi proti 13 po trinajstih dneh razpravljanj, ki so pritegnila zanimanja vsega sveta. Da postane pogodba obvezna za Združene države, je potreben samo še podpis predsednika Trumana.

Člani opozicije severnoatlantske pogodbe so do zadnjega skušali, da bi ratificirali pogodbo z nekaterimi pridržki v zvezi z obveznostmi, ki jih pogodba nalaga Združenim državam. Ti poizkusi pa niso uspeli in pogodbo so odobrili, kot se je predvidevalo, v tisti obliki, v kateri so jo podpisali v aprilu.

Predno so glasovali o ratifikaciji, je senat odbil s 74 glasovi proti 21 pridržek, po katerem naj bi Združene države ne bile dolžne nuditi ostalim državam vojaško pomoč, pri kateri je vključena atomska bomba.

Ta pridržek, ki so ga predlagali trije člani republikanske manjšinske stranke — senatorji Robert A. Taft, Kenneth Wherry in Artur Watkins — so smatrali za največjo oviro za ratifikacijo pogodbe v prvotni obliki.

Za resolucijo o odobritvi je bila potrebna najmanj dvotretjinska večina senatorjev, za pridržke pa bi zadostovala samo navadna večina.

Druge sprememba, ki jo je senat odbil s 84 glasovi proti 11, je določala, da Združene države s članom 5. pogodbe niso vezane, da se poslužujejo oboroženih sil kot protiukrepa na oborožen napad, ki je naperjen proti kakšni drugi državi podpisnici, brez pooblastila kongresa. To spremembo je predlagal samo senator Watkins.

Za ratifikacijo severnoatlantske pogodbe sta se zavzemali demokratična

večinska stranka in republikanska manjšinska stranka senata. Izmed trinajstih senatorjev, ki so glasovali proti ratifikaciji, sta bila dva demokrata in 11 republikancev.

Senat Združenih držav sestavlja 96 senatorjev. Eden izmed senatorjev pa se še ni vrnil v Združene države, ker se je udeležil konference svetovne zdravstvene organizacije v Rimu.

Takoj po objavi izida glasovanja je dal zunanji minister Acheson tole izjavo: „Prepričan sem, da se velikega pomena atlantske pogodbe za svetovni mir ne zaveda samo ameriški senat, ampak se tega zaveda ves ameriški na-

rod. — Odločilni izid glasovanja v ameriškem senatu dokazuje pred vsem svetom odločnost ameriškega naroda, da hoče čim več doprinesti k ohranitvi miru na svetu in k svobodi na svetu.“

Ista dan kot ameriški senat je tudi italijanska poslanska zbornica sprejela z dvotretjinsko večino atlantsko pogodbo. Po glasovanju se je poslancem zahvalil ministrski predsednik de Gasperi, ki je čestital poslancem, da se niso dali ne vplivati in ne ustrahovati po noti, ki jo je poslala Italiji Sovjetska zveza. Ta namreč trdi v svoji noti, da bi odobritev atlantske pogodbe po Italiji pomenila kršitev mirovne pogodbe.

Truman zahteva pomoč evropskim državam

Predsednik USA, Truman, je predložil ameriškega kongresu v odobritev zakonski predlog o dobavi orožja onim evropskim državam, ki so podpisale Atlantsko obrambno pogodbo, in še nekaterim drugim svobodnim narodom.

Od skupne predlagane vsote v višini 1 milijarde in 450 milijonov dolarjev je namenjeno za evropske države 1 milijarda 100 milijonov dolarjev, za ostale države, to je predvsem za Turčijo in Grčijo pa 350 milijonov dolarjev.

Trumanova poslanica kongresu se odlikuje po izredno ostri kritiki sovjet-

ske vlade, ki „je odgovorna za zastrupljeno ozračje, ki vlada danes med posameznimi državami.“ Sovjetska zveza je po mnenju Trumana tudi odgovorna za to, da tako dolgo po končani vojni ni mogoče obnoviti svetovnega gospodarstva.

Prav posebno je predsednik Truman poudaril v svoji poslanici:

„Združene države Amerike ne bodo nikdar dopustile, da bi mogle tuje vojske preplaviti države zapadne Evrope, predno bi se te mogle braniti.“

KOSANOVIČ:

„Jugoslavija ni sovjetski satelit“

Iz New Yorka prihajajo vesti, da je jugoslovanski poslanik Sava Kosanović prišel nazaj iz Jugoslavije, kjer je bil na dvotedenskem uradnem obisku. Ob povratku je izjavil, da upa Jugoslavija dobiti posojilo 280 milij. dolarjev od Mednarodne banke. „Poleg tega pa prosimo za posojilo tudi druge banke, ki bi investirale.“

Ko so ga ameriški novinarji vprašali, kako more država, ki je v „sovjetskem območju“, upati na posojilo, je Kosanović odgovoril: „Mi nismo v sovjetskem območju. Mi nismo satelitska država. Jugoslavija je neodvisen narod. Mi si gradimo socialistično državo, toda svojega lastnega kova. Naši odnosi z Rusijo niso dobri, toda bili nismo nikdar pesimisti. Mi smo optimisti. Trdno upamo, da bo mir ohranjen in da bodo vsa druga vprašanja rešena. Tito je poln zaupanja. Z njim sem se razgovarjal o mnogih vprašanjih, ki se tičejo razmerja med Jugoslavijo in Združenimi državami. On želi navezati poštene in dostojne trgovske zveze z Združenimi državami.“

Po trinajstih mesecih

United Press poroča iz Beograda, da sta Amerika in Rusija na prvem mestu v seznamu držav, ki so sprejele povabilo na udeležbo Zagrebškega velesojma, ki bo odprt 17. septembra. Amerika bo razstavila svoje izdelke prvič v povojni Jugoslaviji — pred vojno so ameriške tvrdke večkrat obiskale Zagrebški velesojem, ki je bil največji v srednji Evropi. Do zdaj je Sovjetska

zveza edina vzhodna država, ki je sprejela jugoslovansko povabilo. Med drugimi državami, ki se udeležijo sejma, so: Velika Britanija, Francija, Italija, Švica, Nizozemska, Belgija, Avstrija, Švedska, Danska in Svobodno Tržaško ozemlje.

Ta seznam držav kaže spremembo jugoslovanskih odnošajev po trinajstih mesecih, odkar je prišlo do kominformističnega razdora in odkar so začele vzhodne države bojkotirati Jugoslavijo. Razstavni prostor na velesojmu bo kakih 6.400 kvadratnih mestov večji, kakor lani in 60 odstotkov prostora je rezerviranega za razstavo jugoslovanskih izdelkov, posebno industrijske opreme, ki jo zdaj izdeluje Jugoslavija.

Tudi Velika Britanija zanika trditve Sovjetov

Diplomatski predstavnik angleške poročevalne službe je rekel, da je popolnoma brez vsake podlage sovjetska trditev, da se je Jugoslavija pogajala z zastopniki britanskega zunanjega ministrstva za hrbtno Sovjetske zveze o avstrijski državni pogodbi. Gotovo je sicer, da so se jugoslovanski in britanski zastopniki razgovarjali tudi o avstrijski državni pogodbi, toda ne več, kot pa je to običajno med državami, ki imajo medsebojne diplomatske odnose. Možnost tajnih posvetovanj pa se v

Izredno stanje v Angliji ukinjeno

V ponedeljek se je končala v Londonu stavka pristaniških delavcev, ki je trajala štiri tedne. Nad 15.600 delavcev se je vrnilo zopet na delo.

Delavci raztovarjajo sedaj 150 ladij, med katerimi sta tudi dve kanadski, zaradi katerih se je stavka pričela.

Ministrski predsednik Attlee je prečital v torek v spodnji zbornici kraljevo poslanico, v kateri sporoča, da je izredno stanje, ki so ga uvedli 11. julija, ukinjeno. Za časa izrednega stanja je imela vlada pravico, da nastanja čete, omeji poštni in brzojavni promet, prekine dobavo električnega toka in plina, preiskuje in ustavlja na cestah vozila ter izvede aretacije brez posebne pooblastitve.

Sestavljanje nove nekomunistične mednarodne delavske zveze

Zastopniki delavskih zvez iz Evrope, Amerike in Daljnega Vzhoda so se sestali v ponedeljek v Londonu, da bi sestavili pravila za novo mednarodno nekomunistično delavsko zvezo. Zastopniki delavskih zvez na konferenci v Londonu predstavljajo več kot 40 milijonov delavcev. Britanski zastopniki delavskih zvez poudarjajo predvsem važnost izboljšanja delavskih pogojev, ameriški zastopniki pa poudarjajo predvsem zelo izrazito protikomunistično politiko.

Načrt za obrambo zapadne Evrope izgotovljen

Ameriški veleposlanik v Veliki Britaniji, Lewis Douglas, je izjavil v posebnem poročilu, da je pet držav Zapadnoevropske zveze že izdelalo načrte za svojo obrambo.

To poročilo ameriškega veleposlanika je ameriško zunanje ministrstvo objavilo, da bi podprlo zahtevo predsednika Trumana. Poročilo poroča o izrednem napredku pri vzporejanju obrambnih sil Velike Britanije, Francije, Belgije, Luxemburške in Holandske. Poročevalska organizacija je ustanovljena. V vseh petih državah obstaja obvezna vojaška izobrazba. Te izobrazbe bo deležnih 108 milijonov oseb. Trenutno je pod orožjem 1.500.000 mož. Razen tega so vzporedili tudi izdelovanje orožja in na novo razdelili odvišno vojaško opremo.

Gradnja elektrarne v Vuzenici

V začetku julija so pričeli s pospešeno naglico z nadaljevanjem gradnje velike vodne elektrarne na srednjem tokavu Drave v Vuzenici. Glavna dela so osredotočena na velikem jezu, čigar temelje sedaj izkopavajo.

Naprava, ki bo pričela obratovati koncem leta 1951., bo imela zmogljivost 15 milijonov kubičnih metrov vode.

Istočasno bo ta naprava uravnala vodno stanje Drave v odseku Maribor—Dravograd.

V tem odseku bo postavljenih več vodnih elektrarn, katere bo stalno oskrbovala z vodo glavna elektrarna v Vuzenici. (Tanjug).

Partizani v Romuniji

Beograjski dnevnik „Politika“ poroča v nepodpisanem uvodniku, da se „blizu rusko-madžarske meje oborožene tolpe borijo proti komunistični romunski vlad“. S tem člankom zavrača „Politika“ kominformistične vesti, da „poskuša jugoslovanska manjšina v Romuniji strmoglaviti sedanji režim.“

Že dan preje pa je beograjski list „Borba“ prinesel vesti o sabotajah, o porastu cen in o padanju proizvodnje v Romuniji. Po teh vestih so pred kratkim pognali v zrak velike petrolejske čistilnice in so streljali na dovoze živil.

Politični pregled

Jugoslavija in Italija

Po poročilih iz Beograda je Italija nenadoma prekinila trgovska pogajanja z Jugoslavijo, četudi so bila ta pogajanja že skoraj ugodno končana in je bila trgovska pogodba skoraj pred podpisom. To obnašanje Italije si razlagajo v Beogradu kot pritisk na maršala Tita, da se odpove Trstu. Pogajanja glede trgovske pogodbe so odgodili na nedololočeno dobo, kot povod pa je Italija navedla tehnične težave pri zračnem prometu med Rimom in Beogradom. Kakor pravi dopisnik United Press-a, si v Beogradu razlagajo italijansko obnašanje tako, da bi v Rimu radi videli, naj bi Amerika dala razumeti Jugoslaviji, da ne more dobiti dolarskega posojila, če ne sprejme italijanskih pogojev glede Trsta.

Nameravana trgovska pogodba bi bila velikega pomena za Jugoslavijo, ker

ZAOSTRITEV POLOŽAJA NA BALKANU

Po poročilu grške vlade organizaciji ZN je Kominform ojačil svojo nenapovedano vojno proti Grčiji z dosedaj neobičajno veliko dobavo orožja in municije Bolgariji in Albaniji ter tako obrezal uspeh nedavnega zagotovila maršala Tita, da bo Jugoslavija ostala izven spopada.

Grška vlada je poslala poročilo posebni komisiji OZN za Balkan in navaja v tem poročilu med drugim sledeče:

„Kominform je v namenu, da obdrži popolno nadzorstvo nad izvrševanjem načrta za nasilno podjarmljenje Grčije, z ozirom na položaj v Jugoslaviji prenestil oporišča in operacijska središča proti Grčiji na obe krili sovražnih vojaških položajev, v Albanijo in Bolgarijo, ki se slepo pokoravata Kominformu.

Kominform je vrgel v boj takšno količino orožja, ljudi, municije in drugih dobav, da presega ta količina vse, kar so storili do zdaj v tej nenapovedani vojni proti Grčiji.“

Poročilo opozarja nadalje na dejstvo, da je v zadnjem času tudi Romunija znatno povečala svojo pomoč grškim gverilcem. Končno omenja, da se vršijo v Albaniji obvezni nabori med 15 tisoč Grki, ki so jih gverilci pri svojem umiku v Albanijo nasilno odvedli.

KOLIKO JE KOMUNISTOV?

V zvezi z vatikanskim odlokom o komunizmu je zanimivo primerjati podatke o številu komunistov v posameznih državah. Pri tem navajamo „uradne“ številke, ki jih je objavil uradni kominformistični časopis.

Po teh podatkih je organiziranih komunistov v Sovjetski zvezi samo 6 milijonov. Na Češkoslovaškem je 1 milijon organiziranih komunistov; za ostale dežele so naslednje številke: Bolgarska 500.000, Poljska 1 milijon, Madžarska 1 milijon, Romunija 1 milijon. Za zapadnoevropske dežele navaja list te številke: Zapadna Nemčija 450.000, Avstrija 150.000, Francija 1 milijon, Danska 60.000, Belgija 100.000, Nizozemska 55.000, Norveška 33.000, Finska 55.000, Velika Britanija 50.000 Italija 2.283.000. Še pred tremi leti so komunisti „uradno“ navajali za komuniste v Franciji število okrog 3 milijone, pred pol leta jih je bilo še 1.500.000 in danes jih je še 1 milijon.

Za izvenevropske dežele navajajo te številke: Združene države 47.000, Brazilija (komunistična stranka je prepovedana!) 200.000, Argentina 30.000, Peru 35.000, Mehiko 36.000, Japonska 1.500.000, Kitajska 3 milijone in Indija 500.000.

Zanimivo je, da v prednjih podatkih Kominforma niso več vpoštevali Jugoslavije, četudi je po uradnih jugoslovanskih podatkih v Jugoslaviji vsaj pol milijona komunistov.

bi pomagala Titu pri njegovi preusmeritvi trgovine od vzhoda na zahod. Italija in Jugoslavija sta izmenjali medsebojno lansko leto blaga v vrednosti 22 in pol milijarde lir, to je 40 milijonov dolarjev. Za letos pa so pričakovali, da bo ta številka še višja. Še važnejše pa je, ker bi Italija mogla dobaviti Jugoslaviji takoj industrijsko blago, ki ga Jugoslavija nujno rabi. Tudi Amerika je bila z nameravano trgovsko pogodbo zelo zadovoljna, ker bi ta pomagala Italiji prodati blago, ki ga ima preveč, in razmerje med obema državama bi se zboljšalo.

Italijansko obnašanje napram Jugoslaviji je presenetilo Jugoslovane in tudi zapadne države. Opazovalci so smatrali opombe maršala Tita, ki jih je napravil v svojem govoru, za popustljive in spravljive. Tudi njegovo izjavo, da je treba pred končno odločitvijo o Trstu slišati mnenje Jugoslavije in Italije, so mnogi razumeli kot nekako prikrito povabilo Italiji, da bi se zastopniki obeh držav do konca pogovorili o usodi tega jadranskega pristanišča.

V odgovornih jugoslovanskih krogih so mnenja, da se Tito zaradi tega ne bo uklonil italijanskemu pritisku. V nekaterih krogih pa so mnenja, da je italijansko obnašanje, izraz politike gotove struje v Italiji, ki je sicer majhna, toda je na zelo vplivnem mestu. Ta skupina pa vztraja na tem, da ne sme Jugoslavija dobiti ničesar, ne da bi dala nekaj v zameno.

PRETIRANI SOVJETSKI SUPERNACIONALIZEM

List „New York Times“ je priobčil zanimiv članek pod naslovom „Supernacionalisti“, v katerem razpravlja o učinkih pretiranega nacionalizma Sovjetske zveze. V tem članku pravi med drugim:

„Glavni tajnik Združenih narodov Trygve Lie je v juniju lanskega leta predlagal ustanovitev maloštevilne oborožene straže, katero naj bi uporabljali za zaščito osebja in lastnine misij Združenih narodov. V mislih je imel ednico 800 mož in je obrazložil praktične koristi te edinice za misije Združenih narodov, ki so v takih krajih, kot je Palestina, kjer se vršijo boji, in je poudaril, da bi služila kot primeren dokaz svetu, da nameravajo članice organizacije Združenih narodov izvesti ukrepe, ki jih predvideva Listina Združenih narodov za doseg miru.

Združene države so ta predlog takoj podprle in kasneje je bil izglasovan na zasedanju Glavne skupščine s 45 glasovi proti 6. Proti so glasovale Sovjetska zveza in njene podložniške države. Kasneje je Lie skrčil to mednarodno ednico od 800 na 300 mož. Sovjetska zveza pa se je še nadalje upirala in je po svojem predstavniku Carapkinu izjavila, da se skuša s tem načrtom „kršiti narodna suverenost“.

V današnjem modernem svetu so Sovjeti supernacionalisti. Sovjeti so tisti, ki bojkotirajo mednarodno banko, mednarodno trgovsko organizacijo, načrte mednarodne zdravstvene organizacije in vse druge pobude, ki naj bi pospeševale mednarodno sodelovanje na gospodarskem in socialnem polju. Sovjeti so tisti, ki so proti mednarodnemu nadzorstvu atomske energije in navajajo kot vzrok njihovo dragoceno „narodno suverenost“, ki bila v nevarnosti... „V Kremlju deluje najbolj strnjena reakcijska skupina, ki obstaja na svetu.“ (AIS)

I.R.O. bo zaključila svoje delo

Mednarodna begunska organizacija (I. R. O.) pošilja tole obvestilo:

Dne 31. avgusta 1949 je še zadnji dan za vpis (registriranje) v to organizacijo. Izjeme bodo mogoče le za one, ki bodo hoteli le pravno in politično pomoč.

Dne 15. oktobra 1949 je zadnji dan za vpis (registriranje) tudi za one begunce, ki bi prišli v Avstrijo po 31. avgustu 1949.

Dne 31. decembra 1949 je zadnji dan za sprejem beguncev v IRO-taborišča.

Dne 30. junija 1950 bodo zaprta oziroma razpuščena IRO-taborišča.

Ravnateljstvo mednarodne begunske organizacije (IRO) opozarja vse begunce, da v zvezi z zgoraj omenjenimi datumi čimprej ukrenejo vse potrebno, da si tako zagotovijo čim boljše bodočnost.

Demokracija in komunistična vzgoja

James McGrath, komisar Združenih držav za vzgojo, je 7. julija govoril na letnem sestanku „Narodnega združenja za vzgojo“ učiteljem, kako morajo dijakom razlagati bistveno razliko med totalitarnim in demokratskim pojmovanjem države.

Pri totalitarizmu, pravi McGrath, posameznik izgineva v državi, v demokraciji pa pospešuje država blagostanje posameznika. Medtem ko demokracija ščiti pravice vsake osebe in spoštuje njeno dostojanstvo, služi človek v totalitarizmu namenom tistih, ki imajo oblast. Medtem ko v totalitarni državi vlada diktatura, vlada demokracija s pristankom svobodnih volivcev.

Bistvena je razlika med komunistično in demokracijo šolo. V komunistični šoli, pravi McGrath, morajo učenci sprejeti teorijo in prakso totalitarizma. Politično vodstvo določa resnice, ki jih morajo v šoli razlagati. Čim bolj so učenci fanatični, tem boljša je vzgoja. Tistega, ki se oddaljuje ali sprašuje ali dvomi ali se ne pokorava, kaznujejo, odstranijo ali likvidirajo. Vzgoja pod totalitarizmom je orodje v rokah diktatorja.

Popolnoma drugače je v demokraciji. Ideje svobodnih ljudi se v svobodni

družbi razvijajo v svobodi. Kdor sprašuje ali dvomi ali kritizira, bodisi v šoli, bodisi v javni dvorani, je dobrodošel. Duša dijaka je odprta resnici. Dijak ne zavrača zablod čisto mehanično, ampak razumno. Ni tu slepe pokorščine totalitarizma, ampak razumno in svobodno zanimanje vsakega človeka za blagostanje vseh.

Iz tega je razvidno, da sta smoter vzgoje in zato delovanje učitelja v teh dveh sistemih bistveno različni. (AIS)

Otvoritev športnih slavnosti

V soboto popoldne je bila slavnostna otvoritev 7. športnih prireditev Vrbškega jezera, katere se vršijo že več let sem bolj ali manj posrečeno.

Prireditve se je pričela s pohodom celovških športnih društev po mestu in nato v lepo urejeni športni stadion v Rožnodolski cesti. Udeležba športnikov oziroma športnih društev pri pohodu ni bila kaj posebno številna, kar gotovo ni napravilo najboljšega vtisa na inozemske goste, ki so tudi bili deloma navzoči. Otvoritev je izvršil predsednik prireditve deželni podglavar g. Herke ob

Drobne novice

Vršilec dolžnosti generalnega tajnika OZN, Američan Byron Price je z ozirom na objavo včeraj podpisanega premirja med Izraelom in Sirijo izjavil:

„Premirja, ki so jih podpisali Egipt, Transjordanija, Libanon in Sirija na eni strani in Izrael na drugi strani, dokažejo znova, da dajejo sistemi posredovanja OZN svoje sadove. V Palestini doseženi uspeh bo opogumil vse druge misije OZN, ki vršijo podobno delo.“ —

*

List „San Francisco Chronicle“ piše: „Nedavno so Sovjeti po radiu poročali ameriškim Slovanom, kako se je Sovjetska zveza borila in porazila nemškega napadalca s sovjetskim orožjem in sovjetsko opremo. Nekateri krogi v Washingtonu menijo, da se Sovjeti hočejo izogniti plačilu okoli 11 milijard dolarjev za ameriško opremo, ki so jo dobili tekom vojne na podlagi zakona o posojilu in zakupu. Naravno to poročilo ni napravilo nikakega vtisa na vlado Združenih držav, ki ima v tej zadevi točno knjigovodstvo.

Uradne knjige dokazujejo, da so prejeli Sovjeti tekom vojne od Amerike: 14.795 letal, 7.056 tankov, 427.386 „jeep“-ov in tovornih avtomobilov, 8218 protiletalskih topov, 345.735 ton eksploziva, da ne omenjamo hrane, oblek, lokomotiv, ladij, goriva in drugih stvari, ki tvorijo omenjeni skupni znesek računa.

Dvomimo tudi, da bo sovjetsko bahaenje imelo kak učinek na ameriške Slovane, katerim je bilo namenjeno, ker je tem kakor vsem Američanom resnica dostopna in jo lahko svobodno ugotovijo. (AIS)

SOVJETSKA ZVEZA — STROGA MATI

Sovjetski strokovnjaki so ustavili gradnjo petih vodno-električnih central na Bolgarskem.

Bolgarska vlada je nedavno podvzela nove gospodarske ukrepe, ker so se politične in gospodarske razmere poslabšale in je nastalo med kmeti in delavci veliko nezadovoljstvo. Stvarni razlog za ustavitev gradnje vodno-električnih central je želja Sovjetov, da Bolgarija ostane agrarna zemlja in da ne razvije svoje lastne industrije.

NOVI PARTIZANI NA ROMUNSKEM

Neki romunski kmet je pomagal nekemu starejšemu človeku, da prisede na njegov voz. Ko je pozneje po končani vožnji ta človek odšel, je kmet našel na vozu 2000 lejev in listek, na katerem je bilo napisano: „Pomagal si generalu Dragalinu“. To se sedaj pripoveduje v Bukarešti o generalu Dragalinu znane mu voditelju majhnih partizanskih skupin, ki se bore v Karpatih.

Generala Dragalina podpirajo romunski kmetje. Brez njih bi ne imel hrane. Številno tistih, ki so zaradi komunizma šli na Romunskem v gozd, je znatno naraslo, potem ko je bil 1. marca izdan odlok, s katerim so zaplenili lastnino tistih posestnikov, katerim so po agrarni reformi od leta 1945 bili pustili 50 ha zemlje. (AIS)

Komunizem na Češkem

Znani bivši češki minister dr. Albin Bráv, prijatelj našega Franca Grafenauerja, je napisal pretresljiv članek: „Gora Taborska na Češkem“.

V tem članku povprašuje: „Kam nas bo zavedla borba, ki se dandanašnji bi je na Češkem? Ali bo usoda nadškofa Berana tista, ki je doletela kardinala Mindszentija in nadškofa Stepinca? Kar se zdaj dogaja na Češkem, je le del velikega gibanja, ki se zdaj vrši po vzhodnih deželah. Zato je upravičen strah za usodo praškega nadškofa. Žalostno, ki se tukaj odigrava ter postaja vidna v trpljenju, ki je doletelo nadškofa, je le del tiste večje žalostne, ki se odigrava že ves čas, odkar je krščanstvo prišlo v to deželo. V tej deželi se vedno zopet izpričuje, da mora vsakdo, ki hoče kaj doprinesiti h gradbi božjega kraljestva, biti pripravljen na trpljenje in mučeništvo. Že pred sedanjim škofom so trpeli vsi veliki škofje te države. Trpel je sveti Vojteh (Adalbert), ki je zapustil deželo, ko je obupan videl, da ne opravi nič. Zbežal je v Italijo k svetemu Romualdu in je bil tam hlapec ter je pomival posodo. Papež pa je zvedel zanj in mu je naročil, naj se vrne na svoje mesto. Drugič je šel v misijone, kjer so ga poganski Prusi ubili.

Trpel je olomuški škof Zdik Henrik, ki je v 12. stoletju hotel reformirati deželo, pa so ga odstavljeni duhovniki hoteli ubiti.

Trpel je Ernest iz Pardubic, prvi nadškof praški, ki je hotel reformirati duhovščino in ljudstvo. Ko ni uspel s svojimi načrti, je podpisoval vsa svoja pisma z oznako: „Nesrečni nadškof!“ Trpel je nadškof Zbynko pl. Hassenstein, ki je vladal pod Vavčkom, sinom Karla IV. Moral je gledati izpričenost vladarjevo in strahovlado, ki je mučila narod, dokler ni bil nadškof prisiljen zbežati iz države.

Trpel je nadškof Bruz iz Miglic, ki je zastopal cesarja Ferdinandu na cerkvenem zboru v Tridentu. Hotel je na Češkem dvigniti katoliško življenje, pa ni napredoval niti za korak. Pred njim Praga 140 let ni imela škofa. Kardinal Harah je na Hradčanih vladal petdeset let. Moral pa je doživljati, da država izvaja protireformacijo s silo, dočim je on zahteval, da se naj oblasti borijo zoper novotarje le z duhovnimi sredstvi. Končno je hotel zbežati iz dežele.

Trpel je škof Gros v Litoměřicah; sveti škof pa ni mogel zabraniti, da je odpadlo od katoliške Cerkve veliko število sudetskih Nemcev. Ali je katastrofa, ki je zadela sudetske Nemce v naših dneh, morebiti božja kazen za drzen odpad od vere? — Trpel je nadškof Kordač po prvi vojni, ko mu je odpadlo od vere poldrug milijon Čehov, med njimi več ko 100 duhovnikov! — Nadškofu

Beranu pa preti brez dvoma smrtna nevarnost.

V dneh, ko se je šele širilo krščanstvo, so sv. Ljudmilo, staro mater kralja Vavča, zadavili po naročilu lastne snahe, svetega kralja Vavča je ubil lastni brat. V bojih zoper Husite je pretrpelo mučeniško smrt na tisoče ljudi samo radi katoliškega prepričanja. Še Masaryk je nekoč dejal, da je smisel češke zgodovine uresničenje božjega kraljestva. Toda v bojih in prelivanju človeške nedolžne krvi menda ni božje kraljestvo, temveč je le politični fanatizem. Tudi je bil politični fanatizem, ko so pred petsto leti na Češkem pro-

glašali, da je nastopilo božje kraljestvo, v katerem bodo vsi ljudje bratje in sestre. V tem kraljestvu ne bodo več veljale besede „moje—tvoje“, ker bo vse skupno. To bo novo kraljestvo, v katerem ljudje ne bodo več potrebovali duhovnika-posredovalca med seboj in Bogom. Kdor se ni hotel pridružiti tem bratom in sestram, so ga ubili. Cvetiča, bogata država se je tedaj spremenila v puščavo, porušenihi je bilo petinšestdeset samostanov, požgane skoraj vse cerkve. S krvavo silo se božje kraljestvo ne širi. Če se kdo sklicuje na usodo, ki je zadela Husa, naj ve in pomisli, da je tega sodila državna oblast kot upornika.

Danes zopet deluje surova sila, mučeniki pa trpijo in čakajo, ker vedo, da morajo oni trpeti, da bodo živeli drugi.

Tito in Vatikan

Londonski časopis „Daily Telegraph“ je priobčil kratek članek o najnovejših odnosih med maršalom Titom in Vatikanom. V članku čitamo:

„Oni, ki so upali, da bo gospodarsko zblizanje Zapada in Jugoslavije združeno z nekakim političnim zblizanjem in kot posledica tega z omiljenjem režima, bodo razočarani spričo najnovejšega razvoja v jugoslovanskem boju proti Vatikanu in pa pri kolektivizaciji zemlje. Mnogi so pričakovali, da se bodo razmere med državo in Cerkvijo izboljšale, ko je sprejela jugoslovanska vlada letos maja monsinjorja Sigismondija kot apostolskega nuncijsa v Beogradu. V razgovorih med Jugoslavijo in Vatikanom bi morala biti neizogibno ena prvih točk izpustitev rimokatoliškega nadškofa Stepinca, ki ga je leta 1946 Titova vlada obsodila na 16 let ječe. Ko je bil mons. Sigismondij nekaj tednov na svojem mestu, so začela pri-

hajati iz Vatikana optimistična poročila. Vsa upanja pa so šla po vodi, ko je jugoslovanska vlada junija meseca uradno naznanila, da ne namerava pod nobenim pogojem izpustiti zaprtega nadškofa.

Druga poročila iz Jugoslavije potrjujejo, da Tito nič ne zaostaja za drugimi v vsakodnevnem preganjanju Cerkve. Iz Hrvaške poročajo, da so vse rimokatoliške duhovnike, ki so bili osumljeni, da imajo v svojih župnijah „preveč vpliva“, zaprli in odpeljali. Vsem članom jugoslovanske armade je prepovedano udeleževati se božje službe. Poleg tega pa se morajo častniki obvezati, da svojih otrok ne bodo dali krstiti.

Da še bolj okrnijo versko življenje, je država uvedla visoke davke na krst, birmo in cerkvene poroke. Po nekaterih poročilih je treba plačati 3000 Din (mesečna plača sred. uradnika), za krst in 6000 Din za cerkveno poroko.

Koncentracijska taborišča v Sovjetski zvezi

„News Chronicle“ piše k vprašanju sovjetskih taborišč za prisilno delo, o katerih se zdaj mnogo razpravlja, sledeče:

„Brez koristi je, da Sovjeti še vedno zanikajo obstoj taborišč za prisilno delo, ki tako nazorno dokazujejo enakost nacističnih in komunističnih metod. Prav dobro vemo, da Sovjeti z zanikanjem obstoja koncentracijskih taborišč lažejo.

Na podlagi od Rusov dobavljenih števil, na podlagi vestno prekontroliranih izpovedb in zlasti na podlagi dejstva, da bi Sovjeti tako lahko ovrgli naše trditve, če bi ne bile resnične (mi pač vemo, da ne bodo oni nikdar dopustili tozadevne preiskave), na podlagi vseh teh dokazov moramo priti do sklepa, da so tisti, ki se nazivajo osvoboditelji naroda, vpregli narod v tak jarem suženjstva, ki bi ga lahko kvečjemu primerjali nacističnemu jarmu. Od Sovje-

tov v koncentracijska taborišča obsojene žrtve se ne morejo pritožiti in nimajo upanja, da bi iz taborišč zopet prišle na svobodo, pri tem pa si ti nesrečniki mogoče niti nimajo očitati kako krivdo. Neusmiljeno jih tepe državni stroj, kateremu se ne morejo upreti.

Ni si težko predstavljati obupa nesrečnikov, ki so obsojeni na tako usodo, ki so jih za večno odtrgali od oseb in krajev, katere ljubijo, ki so jih obsodili na suženjstvo, ki bo nedvomno končalo s sramotno smrtjo brez prisotnosti prijateljev.

Obstoj sovjetskih koncentracijskih taborišč — zaključuje časopis — tvori težak očitek, ki ga moramo izreči proti vsakemu komunistu, kadar odpre usta, pa naj bo ta komunist pri Organizaciji združenih narodov ali pa kjer koli.

Ne bomo prenehali obtoževati teh koncentracijskih taborišč vse dotlej, dokler ne bodo izginila z zemlje.“ (LPS)

Omejevanje svobode ne pospešuje miru

Načrt konvencije v svobodi obveščanja bo predložen v odločitev prihodnjemu zasedanju Glavne skupščine OZN, ki bo v septembru; trenutno pa zaseda v Ženevi gospodarski in socialni svet (ECOSOC), ki proučuje sredstva za praktično izvedbo raznih predlogov, ki se tičejo tiska.

V tej zvezi je izjavil ameriški predstavnik Walter Kotschnig:

„Za izločitev sramotilnih in tendencioznih vesti, za preprečenje umetnega izbiranja poročil se svoboda ne sme omejevati. Poročila morajo svobodno krožiti med posameznimi državami. Pustite, da govorijo narodi med seboj in da zvedo za vsa poročila. Potrebujemo večje svobode in ne novih omejitev, če hočemo biti močnejši kot tisti, ki hujskajo na vojno.“

Z ozirom na sovjetsko propagando, ki hoče prikazati ameriški narod kot narod, ki hoče vojno, je Kotschnig izjavil, da je večji del navzočih zastopnikov obiskalo Združene države, in dostavil: „Vi veste, da se v Združenih državah dan na dan govori na tisoč sestankih za OZN, za mir, za svetovno vlado in za mednarodno nadzorstvo atomske energije. Če vstopite v ameriške cerkve, slišite narod moliti za mir in ne za vojno. Glejte na naš narod, ko dela v tovarnah in na polju: slišali boste govoriti le o tem, kako se lahko ohrani mir.“ (AIS)

Katoliška cerkev v Združenih državah

Po uradnem katoliškem poročilu za leto 1949 je katoličanov v Združenih državah, Alaski in na Havajskih otokih 26.718.345, to je za 642.646 več kot v lanskem letu.

Število vseh konvertitov (spreobrnjenec) je 118.130, torej za 1916 več kakor lani, medtem ko je število krščenih otrok 1.054.383, to je za 31.830 več kot lani. Tekom leta 1949 je v Združenih državah umrlo 271.905 katoličanov. Katoliške nadškofije z nad 1 milijon katoličanov so: Chicago: 1.657.669; Boston: 1.283.232; New York: 1.256.269; Filadelfija: 1.031.866.

Brooklynska škofija je še vedno največja škofija in ima 1.203.915 katoličanov, medtem ko je Pittsburska škofija na drugem mestu in šteje 787.479 katoličanov.

Ker je bilo lani imenovanih devet novih škofov, je število visokih cerkvenih dostojanstvenikov katoliške Cerkve na ameriškem kontinentu najvišje v zgodovini Združenih držav.

Po omenjenem poročilu imajo Združene države visokih cerkvenih dostojanstvenikov 181: 4 kardinali, 20 nadškofov in 157 škofov. (AIS)

Spisal dr. Ožbolt Jlaunig

(Nadaljevanje)

36.

IV.

KAPELČANI SE NE UDAJO

V oltarju mati tu stojiš,
v naročju Jezusa držiš.
Usliži nas uboge,
ter reši nas nadloge!

Stritar.

Neka posebna prikazen tedanjih časov so bili puščavniki. Bili so to možje, ki so se odtegnili hrupnemu življenju sveta ter odšli v samoto. V revnih kočah na samotnih krajih ali pa tudi v bližini cerkvic in kapelic so živeli ter se posvetili pobožnemu življenju. Ta in oni je imel poleg svoje kočice malo njivico ali travnik, drugi je izvrševal malo obrt; tako so, na primer pletli jerbase, lovili ptice ali pa opravljali službo mežnarja ali pa celo pomožnega učitelja. Nekate-

ri so zopet potovali okoli po deželi in pobirali miloščino. Imeli so haljo kakor menihi, s škapulirjem in pasom. Čez to so nosili črn plašč iz ovčje volne. Bilo jih je nazadnje toliko, da so se združili v društva pod škofovim nadzorstvom. Izvolili so si tudi starosto in priznali frančiškonom nekako pravico nadzorstva. Teh puščavnikov je bilo na Koroškem 42. Bili so v Žihpoljah, na malem otoku Vrbskega jezera, v Starem dvoru, na Gosposvetski gori in med drugimi kraji tudi še v Kapli.

Na vzhodni strani cerkve v Trnju stoji na pokopališču hišica, ki je namenjena sedaj za mrtvašnico. Sezidal jo je z lastno roko puščavnik Kristijan Miller in jo prodal z vrtom vred, ki je sedaj pokopališče, pisarju Petru Orbitti za 168 goldinarjev. Ta jo je daroval s 132 goldinarji vred cerkvi v Trnju z namenom, da bi gorela večna luč pred podobno Matere božje. Njegov naslednik v tej celici je bil puščavnik Matija Dobnikar, ki je bil sprejet v Rimu med puščavnike. Kmalu nato je ponovil svojo obljubo v Celovcu in prišel za puščavnika k Devici Mariji v Trnju. Živel je od dela svojih rok, izrezljal križe in delal matematične instrumente. Vmes je poučeval tudi otroke v branju in pisanju, zato pa so mu prinašali kruha in drugih živil, da je mogel shajati.

Kapelčani so bili vsled tega, da je dal župnik že dvakrat odvzeti oblačilo in tablice brez njih vednosti, razburjeni do skrajnosti. Da se kaj takega ne zgodi več, se je podal župan Vegl h puščavniku Dobnikarju ter ga prosil, da naj gleda ponoči na to, da bi ne prišel zopet kdo nepoklican in hotel odnesti obleko in tablice.

„Jako rad ustrežem vaši volji, saj sem blizu cerkve,“ pravi puščavnik; „saj sem zato zavzet, da ostane vse tako, kakor je bilo prej!“

„Lepo da nam pomagata, imamo vsaj zanesljivega človeka, ki pazi, da se ne izvrši zopet kaka tatvina. Zato bomo že gledali, da ne boste trpeli pomanjkanja.“

„Za božjo čast vse rad storim,“ ponižno odvrne puščavnik. Vegl se poslovil in zapusti puščavnikovo celico.

Medtem je bil župnik Prunner v težkih skrbeh.

Spoznal je, da župljani ne odnehajo in da hočejo imeti vse tako, kot je bilo poprej, vsaki novotarji pa se odločno protivijo. Vsled izvršitve komisarjevih naredb se je župljanom zameril, zaradi tega trpi tudi dušno pastirstvo. Farani že nočejo več prihajati v cerkev, kadar ima on božjo službo, rajši gredo kam drugam ali pa ostanejo doma. Prej verni, dobri kmetje ga gledajo postrani,

češ, tudi vi ste na strani ljudi, ki ne verujejo ničesar in hočejo še druge spraviti ob vero.

V takem duševnem položaju sede in piše komisarju Pauerju dolgo pismo, v katerem mu sporoča vse dogodke zadnjih dni. Z ozirom na vse to sklone pismo z iskreno prošnjo, da naj oblast prekliče vse te naredbe, ker se ljudstvo noče pokoriti in se je bati še hujšega zla.

Toda komisar Pauer je deloval popolnoma v duhu tedanjega časa; z železno voljo je hotel pripomagati cesarjevimi naredbami do veljave, zato je bil nepopustljiv. Izdan ukaz se mora izvršiti, četudi trpi vsled tega mir. Silno se je razsrdil, ko je dobil pismo župnika Prunnerja.

„Kaj, ta puntar se mi upa pisati kaj takega; videl bom, ali ne uklonim nespetnega ljudstva cesarskim odredbam! Mora se pokoriti, in če gremo tudi do skrajnega!“

Tako govori sam s seboj, hodi nekaj časa po sobi razburjen gor in dol, nato piše župniku, da mora takoj zakleniti cerkev in se ne sme prej opravljati v njej služba božja, dokler ne pride vojaška pomoč.

(Dalje prihodnjič)

Iskal je deklo, a našel ženo...

(ZGODBA Z DOMAČIH HRIBOV)

Rogačnik v Podkrajju je bil že precej čez trideset let. Grunt je imel, da ga ni bilo blizu takega, kakih štirideset orolov polja in travnikov, še čez šestdeset orolov lesa, dvajset glav živine, dva konja, okoli trideset ovc, morda še čez petdeset kur in pisanega čopastega petelinca, čedno prostorno hišo, imel pa je zmeraj premalo poslov — in žene ni imel.

Pred dvanajstimi leti, ko so mu še oče živeli, se je nekoč spravil in je šel snubit, pa se je tako opek, da se je zarotil: nikdar in nikoli več! Ni mogel pozabiti, kako so ga tisti pust imeli vashi fantje za norca, dekleta pa odtistihmal ni poprašal nobenega več, tak strah se mu je usedel v glavo in srce pred sramoto, da bi ga kdaj še katera zavrnila.

In vendar se je toliko brhkkih deklíčev oziralo za njim! Bil je bogat in spoštovan, na pogled je bil tudi čeden, zdrav in skrben, trezen in prijazen, uslužen in radodaren — to so bile same take čednosti, ki so dekletom po volji.

Če je prišel Rogáčnik kdaj h kakemu sosedu na dom, so se hčere naglo izgubile, ker je vsaka upala, da bo z očetom kako besedo na samem spregovoril. Toda Rogáčnik se je menil samo o kravjih in lesnih kupčijah, o sejmihi in žitnih cenah.

Poslov je imel zmeraj premalo, ker se je vsakokrat šele štirinajst dni pred svečnico spomnil, da jih je treba najeti. Ker je bilo kaj vrednih, so bili seveda tedaj že vsi na svojem, pobirkov pa ni maral. Tako je od leta do leta garal s tistimi, kar jih je imel, in životaril, kakor je bilo; vsako leto pa je nesel čeden kupček v posojilnico, grunt pa širil na vse strani in prikupil zdaj ta gozd, zdaj ta travnik v sosesčini. Prav srečen pa pri vsem tem ni bil. Često se je čutil osamelega, posebno še tedaj, kadar so ga posli goljufali. Ni vedel, za koga dela in gara; ob takih mislih je postal kar siten.

Nekoč je prišel Rogáčnik v hudo zadrego. Bilo je tik pred svečnico. Župnik so brali s prižnice:

„V stan svetega zakona hočeta stopiti —“

Oklicali so nekega kmeta s Trate in — Rogáčnikovo Mojco. Mojca je bila pri Rogáčniku za prvo deklo in za gospodinjo.

Rogačniku je bilo, kakor da ga je strela oplazila. Vse mu je bilo novo. Kake zakonske ovire ni mogel najti, da bi bil šel zoper Mojcinu poroko ugovarjat; druge deklet, ki bi bila kakor Mojca, pa ob tem času nikjer ni bilo dobiti.

Druge Rogáčnikove deklet so bile dobre za hlev, ampak za kuho ni bila nobena: ne Urša svinjarica, ne Jerca kravarica, ne stara Špela, ki je ves dan z metlo okoli oglov bergljala. Ni bilo druge; Anza, ki je volarju pomagal, je moral iti v kuhinjo k piskrom in ponvicam, Rogáčnik sam pa mu je pomagal pomivati. Vsa reč pa je bila približno taka, kakor če bi bil Urši naročil, naj zraven, ko pomije za prašiče meša, še pogačo primesi. V pičlem tednu je bila biša podobna hlevu, Anza pa je bil, ko je prinesel jed na mizo, na moč podobni črnemu kralju pri božičnih jasticah; na sajastem licu in na črnih rokav se mu je svetila maščoba, kakor da si je namesto čevljev obraz in roke z mastjo namazal.

Vsa sosesčina se je smejala. Rogáčnik je že hotel obupati. Tedaj mu je dober prijatelj svetoval, naj gre vendar k Stoparju v Črno. Stopar ima štiri dekleta. Vse štiri so dobre gospodinje,

zdrave so in močne, varčne in poštene. Stoparju so sicer doma potrebne za delo; če pa bo Rogáčnik kak goldinar pri plači primaknil, mu bo Stopar gotovo eno dal za gospodinjo — Stoparju namreč nekoliko trda prede.

Rogačnik se je še ta večer spravil v Črno. Pri Stoparju so sedeli vsi v hiši. Ko je Rogáčnik vstopil, so ga prijazno pozdravili.

„Kaj pa bo dobrega?“ ga je čez nekaj časa vprašal Stopar.

„Rad bi nekaj s teboj govoril,“ je odvrnil Rogáčnik.

Urno so se izgubile mati in dekleta. Rogáčnik se je začudeno ozrl za njimi, potem pa je začel:

„Jur, saj veš, da mi je Mojca, ki mi je gospodinjala, šla. Je pravi križ z deklami, so že bolj redke kakor zlat denar. Skoraj po vsej dolini sem povpraševal, pa je nikjer nisem našel, ki bi bila za gospodinjo. Ti imaš štiri pridne, čedne dečle. Jur, mislil sem si, da mi eno lahko daš.“

Stoparju se je ves obraz nasmejal. Odgovoril je prav prijazno:

„Prav za prav so mi doma potrebne; če bi bil iz Črne kateri prišel vprašat, bi bil vsakemu rekel: ne. Če pa pride Rogáčnik, je to vse nekaj drugega — to je čast, velika čast.“

„Jur, ne bo ti v škodo; dekletu bom

POGOVOR S POLJEM

Ledino ded je tu oral,
obdelal rodovitno polje,
s pšenico ga je obsejal,
pri žetvi bil je dobre volje.

O kdaj so že odšli od tod
na večno blažene livade!
Zamenjal jih je mladi rod —
jeklena moč in nove nade.

Moj oče tu se je potil,
škrjančku zjutraj je odzdravljaj,
na brazde znoj je s čela lil
in plod obilno blagoslavljal.

Tako kot oče prej nekoč
zdaj jaz za plugom stopam čvrsto.
In ko se dan mi nagne v noč,
tedaj pa pride sin na vrsto.

Razjedel nam je časa zob
celo motiko in oralo;
orač je truden legel v grob,
a polje, ti si pa ostalo.

Limbarski

MARIJA NA ZILJI

Zadnjič sem jo zopet mahnil k Baškemu jezeru na kopanje. Sonce je zjutraj kakor umito vstalo izza hribov in čez dan grelo kar zares. Vroče mi je bilo in sem sklenil iti takoj v vodo, da bi se razhladil.

Svoj cilj bi bil sicer gotovo dosegel tudi, če bi bil kupil n. pr. vrečo ledu in se nanjo vlegel, ampak to bi bilo predrago in res nespametno. Dandanašnji mora vsak izobraženi človek — vedno sem se na tihem prišteval med izobražene ljudi — kam na kopanje, ker to velevata moda in izobrazba in ni, da bi človek za tema deklicama zaostajal.

Kopanje je pa potrebno tudi iz higijskih ozirov, to se pravi zaradi zdravja volje. Ker bi bil tudi jaz rad zdrav, moram še celó biti vnet pristaša kopanja. In tudi sem. Slaba stran pri celi stvari je pa to, da človek tudi pri teh hvalevrednih prizadevanjih zapravi šumno denarja in da ni nikjer nobenega studenca, kjer bi denar izviral. Večkrat mi zato vest pravi, da to ni čisto v redu: to preveč stane, ti samega sebe uničuješ, to je razvada in dokaz, da nimaš močne volje in da si slabí.

Tako mi pravi vest, ki jo nadvse spoštujem, ker ima največkrat prav in jo vsem globoko priporočam v uboganje, ampak to s kopanjem pa le ne drži popolnoma. Ker če natančno pomislim, sem že zdavnaj sklenil, da se bom kopanja odvadil, in se tudi bom in prav za prav se hodim že nekaj časa sèm kopat samo zato, da se odvadim — počasi, pa gotovo; ker če še bolj natančno premislim, bi me hitra odvada lahko uničila. Tega pa gotovo tudi moja vest noče... Saj če bi mene izgubila, kaj bi potem sama počela? No, vidite!

Ampak — prav za prav sem zašel. Saj sploh nisem imel namena govoriti o kopanju, ampak o čisto drugih stvareh. Onstran Zilje pod Beljakom, na visoki ježi te lepe in mojemu srcu tako mile reke stoji vas Marija na Zilji s svojo mogočno cerkvijo, v katere zvoniku še visijo tudi zvonovi — koliko jih je, ne vem natančno.

Samo nekaj minut s ceste rabiš, pa si v sredi vasi. In kadar grem k jezeru, se spotoma skoraj vselej oglasim tudi v cerkvi, zraven cerkve je pa župnišče, h kateremu spadata tudi župnik in kuharica. Že od nekdanj čutim neko posebno slabost za stare cerkve in to tem bolj, čim starejše so. Biti morajo če le mogoče temne, že skoro na pol podrte, po stenah morajo biti veliki „zemljevidi“ od vlage v tleh, oltarji če se da črvivi, svetniki po oltarjih čudnih drž in obrazov, skoro bi rekel kmečki in neizobraženi, po zidovih so lahko tudi kake stare slikarije iz dobe vesoljnega potopa, v zakristiji mora omara šepati in vrata hudo škripati, v zvoniku je lepo, če spi tam celo krdelo netopirjev; mežnar ima lahko cerkev tudi za hladno klet, saj se duh kruhovih hlebcev in mesa tako lepo ujema z vonjem po vlagi in plesnobi, ki veje po ladji in prezbitariju.

Ne da bi bil jaz posebno pobožen, tega ne morem reči in zato gotovo ne hodim po cerkvah, kljub temu pa ob cesti še ni bilo nobene, da ne bi bil zavil vanjo in čeprav sem moral po ključ pol ure daleč. Čisto posveten pa tudi nisem, ker če me podnevi opaja cerkev s svojo siromašno podobo, pa prav za prav najrajši zavijem vanjo pod večer, ko ni ne dan ne noč. Na zemljo pada mrak in tedaj najrajši posedim v klopi pod starim

obokom in polagoma mi objameta čelotišina in hlad; gotovo ju pošilja Bog, ki razume tudi take samotne, čudaške in nerazumljive zemljane, kot sem jaz.

Vidim pa, da sem zopet zašel. Pripovedovati sem hotel čisto nekaj drugega, pa mi neprestano sega pod pero nevindna moč in meša njegove poteze. Čudno je to, za gotovo čudno. O tistem, kar sem nameraval pisati, še ni besede in misli beže proč, kot da bi se bale priti na papir, ker bi jih namen in razum popačila, na drugi strani pa lijejo iz polne duše čustva pod pero, da jih človek ne more zaustaviti, kakor sploh ne more duši nič, kadar prekipeva. Vendar pa že slutim, da nisem čisto zašel.

Tam je, bi rekel, cerkev Marija na Zilji. Bil je poznopoleten dan, čudovit neizrečeno, sonce še na nebu; polno rumeno, žarko sonce, pod njim pa po dolinah že mrak, sinjkast in zelen, prosoben in hladen, kot so vode, kadar se dan poslavlja. Brez prehoda, brez tistih pajčolanov svetlobe, luči in zraka, ki jih čara na večerno nebo visoko poletje, sta se poljubljala dan in noč in to prav tam, kjer se enako brez prehoda poljubljata Rož in Zilja, da ne veš, kdaj si stopil v to in kdaj zapustil prvo. In ob taki priliki sem prvič stopil v cerkev Marije na Zilji in vse je bilo tako, kot je zgoraj opisano.

Ko pa sem zadnjič, se reče: tedaj, ko sem bil šel k Baškemu jezeru, stopil v cerkev, kaj opazim? Sama kolobocija. Zunaj okrog in okrog cerkve globok jarek, na več krajih še globlji jaški. Ali gospod župnik „šac“ iščejo, mi je šinilo skozi glavo? To ne more biti, sem si rekel, ker to bi bilo pogansko. Ali bodo mrliče pometali iz starih grobov in vse strpali v ta jarek? Tudi to ne more biti, ker kam bodo potem dali stare križe, ki so tako častitljivi in zanimivi? Ali vodo iščejo? Neumnost. Mogočna streha jim

dal, kar je prav, za kak goldinar pa se mi tudi ne pozna.“

„Tega ni treba, Franc, jesti in delati bo pri tebi gotovo imela kaj, česa boljšega pa doma tudi niso vajene. Razumela se gotovo bosta, potem pa bo že.“

„Da, razumela se bova; gospodinjestvo ji vse prepuščam in če hoče kaj kupiti, mora pač reči; tega nočem, da bi ljudje pomanjkanje imeli.“

„To tako vem, Franc. Ali si pa že govoril s katero? Ali si se že zmenil s katero?“

„Ne, Jur,“ je odgovoril Rogáčnik, „najprej sem hotel tebe vprašati; ne bi si bil upal, tebi za hrbtom kaj splesti.“

„Si zmeraj še stari zajec,“ se je nasmejal Stopar. „Katero pa potem hočeš?“

„To mi je vseeno — vse so pridne, kakor sem čul — reci sam, katero mi najlaže daš!“

„Imam vse rad, nobene bolj, nobene manj; to moraš že sam vedeti, katera ti je po volji,“ je dejal Stopar; „veš, pri tej reči se mora vsak sam odločiti, da se pozneje kdaj ne kesa... torej katera ti je najbolj všeč?“

„Tega ne vem,“ je dejal Rogáčnik, „jih še nikoli nisem toliko pogledal; glavna reč je, da je pridna in da ostane kak čas pri hiši.“

„Na, seveda mora ostati pri hiši,“ je nekoliko začudeno rekel Stopar.

„To jaz tudi pravim. Jeze ne sme človek imeti.“

„In drug za drugega morata biti. Je hudo ta stan.“

„Res je hudo stan naš kmečki stan,“ je menil Rogáčnik; „in kmetje moramo biti složni, da nas ne potisnejo v kot... No, zdaj pa se domeniva!“

„Na, katero torej hočeš?“

„Meni je vsaka prav.“

„Če že nočeš drugače,“ je dejal Stopar, „ti bom moral pač jaz eno izbrati. Jaz menim pač tako: Tona je prestara zate, Trezka in Micka sta premladi... Ančka je zdaj trideset let, je bila zmeraj najbolj živa in najbolj pametna; mislim, ta bi bila zate.“

„Menda ni s katerim v besedi?“ je vprašal Rogáčnik; „veš, Mojca me je spraviila v zadrego, pa še tako skrivala je!... Ko bi mi bila vsaj o božiču povedala!“

„Tu bodi kar brez skrbi! Toliko svoje dečle že poznam.“

„Torej bi bilo vse prav?“

(Nadaljevanje na 8. strani.)

dá toliko dežnice, da bi jo lahko prodajali in izvažali v tiste kraje, kje ni nič dežja.

Ko prestopim cerkvena vrata, se mi nudi še hujši pogled. Oder na odru se dviguje, prav do samega stropa, umetno zgrajen iz pokončnih in počeznih tramov in desak. „Čedno, alte?“ mi reče mlad fant, ki mi pride nasproti in je gotovo opazil moj neumno-začuden obraz.

Mislim si, gospod župnik so ob pamet. Brali so o babilonskem stolpu, pa se jim je zmešalo; ampak čudno, da kuharica niso preprečili te katastrofe, ki imajo gotovo tudi kaj besede. Saj babilonski stolpi se ne stavijo iz lesa, ampak morajo biti zidani, da jih veter ne odnese; a če se vseeno podró, mora kaj ostati v zemlji — za učenjake.

Ko to premišljam, opazim na desnem zgornjem odru gospoda župnika v zidarski halji, kako s kladivom v roki tolčejo po starem ometu. Pod roko pa jim rasto pisane, živopisane podobe; zapomnil sem si Kristusa, ki je privezan k stebru, vojake, ki ga bičajo, okrutneži; Marijo, ki prosi Sina usmiljenja za verne duše ob poslednji sodbi, uboge grešnike, ki ne morejo ob tem groznem dnevu skriti svoje grešne nagote, mrlič v grobovih, ki vstajajo k sodbi, pa še celo vrsto drugih podob. Gospod slike odkrivajo, si mislim, to je za tiste ljudi, ki kakor jaz radi gledajo po zidovih stare nerodne podobe.

Poprosil sem župnika za majhen razgovor o tej prekuciji, ki jo je v cerkvi napravil, in povedal sem, da sem globoko ogorčen, ker je staro ubogo cerkev tako znakazil. „Vi tega ne razumete, gospod,“ mi je rekel. „Cerkve je bila vlažna in zidovi so propadli, zato jo je treba osušiti in zato smo izkopali jarke in jaške.“

„Ampak,“ rečem, „saj učenjaki pravijo, da prihaja spet suha doba. Kje je

PRED DOBRO LETINO

Kdor danes potuje po deželi, mora z veseljem in zadovoljstvom ugotoviti: letošnja letina kaže dobro in zato moremo pričakovati, da bodo letos jeseni skednji, žitnice in kleti polne, če ne pride seveda kaj nepričakovanega vmes in če bomo še v naprej — kar Bog da! — obvarovani toče, bliska, hudega vremena in povodnji.

Ako bomo imeli srečo in bomo mogli v redu pospraviti vse te pridelke, ki so danes še na polju, na travnikih, na planinah in v sadonosnikih, bo to velika sreča in velika pridobitev za celotno našo kmetijstvo. Pa ne samo za kmetijstvo, velika sreča bo to za celo deželo, za vse prebivalstvo. Danes moramo skoraj polovico vseh živil uvoziti od drugod, največ iz Amerike. Resnica je, da večino teh uvoženih živil dobimo brezplačno, to se pravi na račun takozvane Marshallove pomoči. Ako pa na ta račun ne bo treba uvažati živil, bo mogoče v večji meri uvažati stroje, razne surovine in krmila. To pa bo omogočilo spet večjo proizvodnjo raznih industrijskih pa tudi kmetijskih pridelkov. Iz tega vidimo, kako ugodno more vplivati dobra letina ne samo na zboljšanje gospodarskega stanja v kmetijstvu, ampak posredno tudi na zboljšanje splošnega gospodarskega stanja vseh slojev prebivalstva.

Vsako zboljšanje in povečanje pridelkov v kmetijstvu je torej posredno tudi zboljšanje gospodarskega položaja industrijskih delavcev. Istočasno pa je tudi najboljše sredstvo za zmanjšanje nevarnosti brezposelnosti. Na ta dejstva večkrat pozabljamo in nekako nismo vedno in povsod priznati, kako so posamezni stanovi povezani med seboj in da ni blagostanja enega stanu brez blagostanja drugega stanu.

Star pregovor pravi: „Kadar ima denar kmet, ga ima celi svet.“ Ta pregovor bo spet lahko prišel do veljave, ako bo letos res dobra letina. Pravijo, da se v zgodovini vse ponavlja in da na tem svetu ni nič novega. Ako listamo v starih knjigah, bomo mogli ugotoviti, da so bile podobne razmere, kakor jih imamo danes, pri nas že pred približno sto leti. Bilo je v časih, ko so bile ravno končane dolgoletne vojne proti francoskemu cesarju Napoleonu. Te vojne niso bile omejene le na eno ali dve deželi,

v te vojne so bile zapletene vse države Evrope, prizadeta pa je bila tudi Afrika in posredno tudi Azija. Izgube na ljudeh so bile tudi takrat velike, veliko je bilo število v vojni poškodovanih in pa zaradi vojnih razmer obolelih. Številne vasi in naselja so bila porušena in so izginila. Hlevi so bili prazni, manjkalo je potrebnega semena in k vsemu temu so se pridružile še slabe letine, ki so se vrstile kar leto za letom.

Po vseh teh nesrečah, o katerih stari ljudje po pripovedovanju svojih dedov še danes vedo mnogo povedati, pa je prišla končno leta 1818 dobra letina. Tej dobri letini so sledile nato še nekaj let dobre letine in spet so bile žitnice polne, trgovanje s kmetijskimi pridelki je oživelo in tudi hlevi so bili spet polni živine. Pomanjkanju je bilo konec in namesto prejšnjega siromaštva je prišlo takrat tudi v naše vasi polagoma neko blagostanje. Kmet je mogel spet kupovati obutev in obleko, orodje in druge potrebščine in tako so bili spet zaposleni rokodelci in razni obrtniki. Življenje je tako prišlo tudi v obrate, ki so bili že leta zaprti, delavnost se je povsod večala, gospodarstvo se je dvigalo in splošno zadovoljstvo se je naselilo med prebivalstvo.

Nekaj dobrih letin je tako v kratkem popolnoma spremenilo razmere.

Ker letos letina dobro kaže, upajmo, da bo tudi letošnja dobra letina kar najbolj ugodno vplivala na zboljšanje celotnega gospodarskega stanja po naših yaseh.

Vsi izgledi letošnje dobre letine pa nas ne smejo varati. Ne smemo namreč misliti, da smo edino mi sami pripomogli s svojim delom do te dobre letine. Zavedati se moramo, da je vzrok te dobre letine več činiteljev in več okolnosti, na katere mi nismo vplivali in ne moremo vplivati. To so predvsem ugodne vremenske razmere, ki so vplivale tudi na to, da se niso mogli v preveliki meri razviti razni rastlinski in živalski škodljivci. Naši kmetovalci pa bi morali sedaj misliti na to, kako bodo nadoknadili ono, kar je bilo v zadnjih letih zamujenega in kar nam prinese v prihodnjih letih spet lahko izredno slabe letine, če ne bomo pričeli s temeljitim delom.

Ne smemo namreč pozabiti, da so

morale naše njive in naši travniki dati v zadnjih letih več, kot pa so v obliki raznih gnojil dobili. Naša polja, naše njive, naši travniki so do konca izrpani, so nekako izropani in letošnja dobra letina bo vzela iz zemlje še zadnje zaloge hranilnih snovi. **Zadnji čas je zato, da manjkajoče nadoknadimo** in izpopolnimo, da izpolnimo vrzeli in tako zopet popravimo zemljo, ki nam bo spet rodila in tudi v bodoče prinašala dobre letine.

Isto moramo reči tudi o **kmetijskih strojih, o kmetijskem orodju in o gospodarskih stavbah**. Povsod smo v zadnjih letih samo varčevali in le najnujnejše smo popravljali. Zato smo dali stroje popraviti le v onih slučajih, ko brez popravila sploh ni bilo več mogoče z njimi delati. To je bilo za takrat mogoče dobro, toda stroji so se vsled tega vedno bolj kvarili in bo sedaj nujno potrebno misliti na temeljito popravilo strojev in tudi na nabavo novih strojev. Isto pa je tudi s kmetijskim orodjem, katerega pri marsikateri kmetiji že zelo manjka, pa ga v zadnjih letih zaradi pomanjkanja možnosti nakupa ni bilo mogoče izpopolniti.

V preteklih letih so bile strehe na stanovanjskih in na gospodarskih poslopih večkrat le zasilno popravljene. Prva stvar pri poslopih pa je, da so strehe v redu, zato bo tudi ena prvih nalog, da bomo po letošnji dobri žetvi dali pregledati in popraviti vse strehe.

Četudi letošnje dobre letine še nimamo pod streho in četudi še ne vemo, po kakšnih cenah bomo mogli letošnje pridelke prodati, vendar je nujno, da že sedaj resno premišljujemo, kako bomo z dohodki nove letine preuredili in izboljšali naše kmetovanje. Zavedati se moramo namreč, da nam pri današnjem načinu kmetovanja v bodoče tudi dobre letine ne bodo pomagale. Naši pridelovalni stroški so namreč preveliki, iskati moramo povsod možnosti, kako bi te pridelovalne stroške zmanjšali. Z boljšim obdelovanjem zemlje, z uporabo boljšega semena, s skrbnejšim uničevanjem in zatiranjem številnih škodljivcev moremo brez znatnejšega povečanja stroškov povečati proizvodnjo naših pridelkov.

Ako tega ne bomo mogli ali pa ne znali in ne hoteli doseči, se bo zgodilo, da bodo ameriški pridelki na naših trgih za kmetijske pridelke kmalu cenejši od naših kmetijskih pridelkov. Za na-

mi so že skoraj časi ali pa v kratkem bodo, ko smo lahko vse pridelke prodali in to skoraj brez ozira na ceno in brez ozira na kakovost pridelkov. — Premalo je še pri nas poznano, da so znali Amerikanci v zadnjih letih izredno poceniti proizvodnjo svojih pridelkov, kar jim bo seveda omogočilo, da bodo kljub velikim prevoznim stroškom mogli prodajati svoje pridelke ceneje, kot pa jih bodo mogli prodajati naši kmetovalci. Saj napravi kmetijski delavec v Združenih državah zaradi mehanizacije kmetijstva v istem času šestkrat toliko kot naš poljedelec.

Na vse prejšnje naj bi mislili naši kmetovalci, ko bodo pospravljali letošnjo dobro letino in naj bi napravili pri tem načrt, kako bodo iz dohodkov te dobre letine čim prej in čim bolj izboljšali gospodarstvo na svojih kmetijah.

SVETOVNA PROIZVODNJA MASLA

Urad za inozemske poljedelske zadeve pri poljedelskem ministrstvu Združenih držav je objavil, da se je svetovna proizvodnja masla v prvem četrtletju 1949 povečala za 14% v primeri s proizvodnjo v istem obdobju lanskega leta.

V posameznih državah se je proizvodnja najbolj povečala na Irskem, kjer znaša 52%, v Švici pa je padla za 15%, kar je posledica izdajanja bonov za mleko, ki ga predelujejo v sir. Povečana proizvodnja mleka v Veliki Britaniji je vplivala tudi na povečanje proizvodnje masla. Na Danskem je proizvodnja masla narasla za 21%, na Nizezemskem za 26%, v Novi Zelandiji za 17% in v Kanadi za 6%.

CENE KMETIJSKIH PRIDELKOV

Pod gornjim naslovom bomo od časa do časa prinesli pregled cen na veliko, torej cen pri kmetu, za nekatere kmetijske pridelke, za katere niso več predpisane cene in katerih prodaja ni vezana na nikake posebne predpise več.

Cene se razumejo v šilingih za 1 kg blaga.

Zgodnji krompir do —.40; belo zelje —.30 do —.40; rdeče zelje —.60 do —.80; ohrovt —.60 do —.80; cvetača (karfiola) 1.60 do 1.80; solata —.70 do 1.—; kolerabca —.30 do —.50; kumare (murke) 2.20 do 2.50; fižol v stročju („štrankli“) —.80 do 1.20; korenje —.80 do 1.20; nova čebula 1.— do 1.20; rdeča pesa —.60 do —.80; ribez 1.50 do 2.—; jabolka 1.30 do 1.80; hruške 1.50 do 1.80.

že ledena in deževna doba, zopet bomo postali prebivalci stepe, še iskali bomo vlage, gospod župnik. In moji zemljevidi?“ „Nerazsoden človek,“ si je mislil župnik. „In ti odri?“ „Na teh odrih pa stojijo zidarji in popravljajo zidove. Za njimi bodo prišli slikarji in bodo cerkev spet prebelili, da bo lepa in bela.“ „Cerkev spet prebelili, vi pa s kladivom zbijate dol stari omet in belež — saj to je razmetavanje denarja, to je neumnost; Vi pa že ne boste dolgo na svojem mestu,“ mu rečem, „ordinariat vas bo kmalu poslal drugam!“

Gospod župnik me ni prav nič poslušal. Ves čas je gledal na steno, kjer je Marija prosila Sina usmiljenja za uboge vernike in morda je tudi mene priporočil nebeški Materi. Jaz sem medtem iskal staro Marijino podobo, ki je bila svojčas stala na severni steni, a je nisem več našel. „V glavni oltar smo jo dejali,“ mi je rekel gospod župnik, „saj ono prej ni bila nobena Marija, ampak dečva.“

Ko se ozrem proti glavnemu oltarju, opazim, da tudi stranskih oltarjev ni več, vse je bilo razdrto, vsi angelci sneti, svetniki proč — razdejanje, da še nikoli takega.

„Potolažite se, gospod, vse bo bolje,“ mi rečejo gospod župnik. „Nič ne bo bolje, vso romantiko in čar te cerkve ste uničili,“ odvrnem ves žalosten. „Vi pa Vaša romantika,“ dé velečastni. „Cerkev bi se bila podrla, zidove bi bila umazanija snedla, pa še lepe slike pod beležem povrhu.“

„Slike, te pa Vam že pustim, za te sem Vam res hvaležen,“ odvrnem.

„Pa Marija, dečva? Naravnost v nebo nam je hotela uiti, ko da ji za naše reve in teže ni nič mar,“ nadaljuje župnik. „A poglejte to! Ljubeznivo in usmiljeno razgrinja svoj plašč in ga drži nad svojimi ljubimi zemljani, ki se po-

denj zatekajo in tudi za naju bo še prostora. Ali vidite to Marijo iz starih časov, ki je pa nam še danes prav posebno potrebna, saj smo preobteženi od nadlog in težav, nevarnosti in greha. Stara je, in vendar mlada.“

„Župnik je moder, ti pa si tepec in bedak,“ sem rekel sam pri sebi in priznal, da sem ga polomil.

„Ostanite pri meni čez noč,“ mi je rekel, „da vam razložim, kako in kaj. Ker če še izobraženi ljudje ne gredo s časom dalje in ne razumejo potreb, kako pa naj tega pričakujemo od preprostega ljudstva.“ Laskalo mi je, da me župnik prištevaja k izobraženim osebam. Stopil sem v župnišče, kjer me je predstavil kuharici in rekel, da sem njegov gost. Lepo sem se ji nasmešnil, kajti, sem si mislil, lahko bom potem še kdaj prišel, če bo prvi vtis dober, in dobra postelja in jedi tudi niso stvari kar tako.

Po večerji mi je gospod župnik vse lepo razložil in vse sem razumel in vsemu pritrdil, jasno, s časom je treba iti dalje, če hočeš biti izobražen.

„Saj tega ne delam sam,“ je rekel. „Učeni možje od Spomeniškega urada mi pomagajo z nasvetom in dejanjem in oni že vedo, kaj delajo; več kot eno cerkev so že prenovili in pomladili. Vi ste ena sama glava, njih je pa cela vrsta.“

„Cela vrsta,“ sem vzdihnil zase. „Torej ne sposobnost, število je vse.“

„Mojster Campidell nam bo cerkev preslikal, vse oltarje prenovil, svetnikom plašče očistil, brade naložil, stare slikarije z mladim sokom napojil, dopolnil, kar manjka, zabrisal, kar ni vredno videti, in to ni njegova prva cerkev.“

Župnik je v svojem zanosu zrastlel in prav verno sem ga poslušal, ker sem se prepričal, da v stvar veruje kakor v Boga.

„Gotovo, danes cerkev ni lepa, pa bo, čez mesec dni! Saj so ljudje tudi pred hlaponom bežali, ko se je rodil in so nergali in obrekovali. Ljudje vselej zabavljajo onemu, ki jim hoče koristiti,“ je zaključeval župnik. „Tudi Vi spadate med nje,“ je rekel, obrnjen k meni.

„Cerkev je zrcalo fare. Kakršna fara, taka cerkev.“ S temi besedami je vstal. „Oprostite, pridiga me čaka, lahko noč.“

Šel sem v sobo, kjer sem imel posteljo. „Danes sem imel res lepo kopanje,“ sem nevoljno mrmral. „Žehta, prava pravcata žehta!“

Naslednji dan je bila nedelja. Šel sem k deveti maši, kajti izobraženci hodimo k poznim mašam in ona ob sedmih je sploh malo prezgodaj. Med pridigo je bil gospod župnik posebno slovesen. „Lahko zabavljate dragi verniki, mojemu delu,“ je dejal, „ampak ne preveč. Cerkev je vaša, ni moja. Odri bodo kmalu proč, jarki zasuti, svetniki na oltarjih v novih pozlačenih oblačilih, ne bo več teme v cerkvi, ne vlage, potem bomo napravili še nove klopi, da bo cerkev lepa in bodo ljudje dejali: Na Zilji imajo pa res lepo cerkev. Ampak cerkev je vaša, dragi verniki, ne moja.“ Potem je nadaljeval: „Cerkev pa ni nič drugega kot simbol duše. Tudi duša postane tako rekoč stara, vlažna, umazana, greh jo izkvari. Kako jo boste obnovili, dragi verniki, in prerodili? Pri Kristuscu, v zakramentih, in potem bo zopet zasijala v čisti lepoti, kot sijejo te stare slike danes v isti lepoti kot nekdaj. Odstranimo stari omet greha, popravimo umazanijo sveta iz naših duš, napojimo jo z mladim sokom Milosti! — Amen.“

Nestrpno sem čakal konca maše. Popravil je torej cerkev, da bo prenovil duše. Nič posvetnega ni v tem, ampak dati je hotel velik, svetel zgled. In ne samo dušam, tudi svetu bo zato ta cer-

kev sijala. Čim hitreje sem se hotel posloviti, ker kadar človeku ni kaj všeč, bi bil rad učen.

Nekaj tednov zatem zopet stopim v cerkev na Zilji. Velike ploskve sten so me hotele kakor slap svetlobe zaliti. Kje bom zdaj dobil temo? Oltarji in svetniki so žareli v novem zlatu in srebru. Saj sploh ne bodo nikdar več umazani, ti svetniki! S stropa kapele muzicirajo angeli na vse mogoče instrumente, kot da bi vedeli da sta dandanašnji ples in muzika najlažji pot do duše. Marija na steni prosi Sina in njena zgodba in čast je od začetka do konca nespremenjena. Cerkev me je prepričala.

„Cerkev je lepa,“ rečem gospodu župniku, „zelo lepa.“ „Nič hvale, gospod. Pridite na Veliki Šmaren, takrat jo bomo slovesno pokazali svetu, ko je semenj, in glejte, da bo tudi na Vas padlo nekaj Marijinega plašča.“

„Ne pozna ne šale ne romantike, pa tudi za hvalo mu nič ni, za to najmanj,“ sem moral ugotoviti. Potem sem se spomnil njegove pridige. Cerkev-duša? Stari in novi omet? Pa vlaga, plesnoba in trohnoba. In svetniki s črvivimi in slabotnimi nogami! Vse to — duša? Strašno! Saj to je grozna razlika med staro in novo dušo, če, če...

*

Romar, to bo še veliko dela in truda, če hočeš biti za Veliki Šmaren na Zilji, kot se spodobi. Pa ne obupaj! Marija s plaščem je usmiljena in dobrotna pomočnica in če nič drugega, počasti s svojim obiskom njen prenovljeni hram. Ne bo Ti žal!

Slovenus Viator.

Beri in širi

„Koroško Kroniko“!

Dr. —a —et:

VODA - ZRAK - SONCE!

Tako so pred nedavnim časom morali vzpodbudno klicati v svet zdravniški; današnjemu rodu tega ni potreba. Komaj čakamo, da dopušča vreme kopanje na prostem, ki je vselej združeno z obiljem zraka in sonca.

Kopanje na prostem je velikega pomena iz več razlogov. Kdo še ni opazil očitnega zadovoljstva kopajočih množice? To zadovoljstvo je tako nepotvorjeno, tako naravno, da ni prav nobene dvoma, da izhaja iz zdravega užitka. Res je užitek trajne vrednosti, pri čemer se voda, zrak in sonce vzajemno dopolnjujejo v učinku.

Voda vpliva kot dražilno sredstvo na telo, podobno kot masaža in elektriziranje. Hladna je, stalno se giblje. Koža čuti te tresljaje vode, čuti tudi razliko v temperaturi in se v čuječi reaktivnosti zdaj krči, zdaj širi; naježi se in izgladi, potem zopet prebledi ali porđi. Vsi njeni sestavni deli se gibljejo in delujejo: mišičevje, krvne žilice, živci, žleze. To je gimnastika v pravem pomenu besede. Neprimerno večji postane vpliv vode na človeško telo, če plavamo. Tedaj se razgiblje vse telo do zadnje mišice in žilice, tako splošno in enakomerno kot pri nobenem drugem sportu. Plavanje zahteva dobro tehniko dihanja. To in pa celotno usmerjeno gibanje telesa krepi krvni obtok, mišičevje se enakomerno oblikuje, prožnost in odpornost organizma se večja. Sveži zrak še stopnjuje delovanje vode.

Ljudje, ki ljubijo kopanje na prostem, niso mehkužci. Sprememba temperature jih ne plaši, prepričani jim ne škodi, prehlajenje jim je skoro neznana težava.

Sončenje, ki ga uživamo v zvezi s kopanjem ali posebej, pregreva telo. Najbolj seveda na površini, toda vedno sega njegov vpliv tudi več ali manj globoko pod kožo. To zavisi od količine nevidnih žarkov v sončni svetlobi; čim več jih pride do nas, tem močnejši je vpliv v globino. Največ je takih žarkov na morski gladini in na gorah; zato je tudi sončenje tam najzdatnejše. Iz istega vzroka pa je tam tudi nevarnost opeklin in vnetij večja in potrebna pri sončenju večja previdnost. — Splošno znano je, da se rane hitreje in lepše celijo poleti kakor v ostalih letnih časih. Za zaraščanje nekaterih ran je naravnost potrebno obsevanje. So tudi nekatera kožna obolenja, na katera ima sonce blagodejen vpliv. Vzrok je v tem, da vplivata nanje toplota in sonce v smislu pospešena zdravljenja.

SESTANEK ZA POBIJANJE NEPISMENOSTI

V Petropolisu v Braziliju so 27. julija otvorili šesttedenski medameriški sestanek o nepismenosti in vzgoji odraslih na zapadni polobli.

Na sestanek, ki ga prirejajo vzgojna, znanstvena in kulturna organizacija Združenih narodov (UNESCO), organizacija ameriških držav in brazilska vlada, je prišlo nad sto zastopnikov in sicer zastopniki 21 ameriških republik, nadalje zastopniki Francije, Belgije, Italije, Anglije, Egipta, Indije in Pakistana.

Na sestanku proučujejo 11 raznih sistemov za hitri pouk nepismenih v čitanju. Proučujejo tudi statistike o nepismenosti v raznih državah in stroške, ki bi bili potrebni za pobijanje nepismenosti.

Posebno pozornost bodo posvetili vprašanju nepismenosti v manj razvitih krajih. Sestanek vodi dr. M. B. Lavrenco Filho, odposlanec brazilskega prosvetnega ministrstva.

LET PTIČEV IN AVTOMOBIL

Neki ustanovi v mestu Jefferson City (Missouri, USA) je uspelo ugotoviti, da dosega hitrost nekaterih ptičev brzino modernega avtomobila.

Tako so ugotovili, da leti golob s povprečno brzino 64 km na uro, prepelica, prerijska kokoš, gorski petelin in divja raca letijo 80 km na uro; kanadska gos in „brand“ (vrsta zelo male divje race) 72 km; nočvirna penica 144 km in gos severne Amerike 127 km na uro.

Do najnovejšega časa se je mislilo, da je odporna sila telesa proti škodljivostim bakterij samo v krvi; zdaj vemo, da sodelujejo tudi kožne plasti pri tem važnem procesu, in sicer pod vplivom sončne svetlobe. Pri tem pa ni potrebno, da se vrši sončenje ravno na ogroženem mestu; obsevati moremo kateri koli del in blagodejni vpliv sončne svetlobe se prenese na ostalo telo. To je važno za tiste, ki iz katerega koli vzroka ne morejo biti deležni splošnega obsevanja. Tudi njim so zagotovljeni zdravilni učinki sonca.

Toda kot za vsako stvar, tako je tudi za kopanje in sončenje potrebna pametna mera. Ni vseeno, kdaj, kdo in kako dolgo ju uživa. V vodo ne hodimo s polnim želodcem! Za kopanje je primerno dopoldne ali v veliki vročini kasneje popoldne; nikdar pa ne takoj po večjih obrokih, t. j. po kosilu in večerji. Po prihodu iz vode je priporočljivo zmerno gibanje, hoja ali lahka telovadba.

Ljudje, ki bolujejo na pljučih in srcu, niso za sončenje in kopanje na prostem; samo z zdravnikovim dovoljenjem in točno po njegovih navodilih ga smejo uživati. Koliko ljudi si je s sončenjem poslalo stanje pljučne bolezni, ko so vendar stremeli ravno za nasprotnim! Tudi sicer zdravi ljudje naj bodo previdni; kožna vnetja, opekline, zamorska polt niso tisto, po čemer moramo hrepeneti. Oni v velikem delu celo

preprečuje željeni učinek, ker v enem slučaju zadržujejo sončne žarke, da ne morejo delovati bolj v globino, v drugem slučaju pa delajo kožo preveč občutljivo za njihov vpliv. Tudi oči trpe pri preobilju svetlobe in sonca.

Če imamo dovolj časa na razpolago, uživajmo menjaje sončenje in zračenje. Da se izognemo neprijetnim posledicam direktne sončne svetlobe, bodimo na soncu samo za nekaj časa, stopnjama, ostali čas pa prebijmo v senci s telovadbo, igro, hojo ali mirujoč! Tudi na ta način si pridobivamo odpornost in prožnost telesa. V vodo pojdemo po sončni in zračni kopeli, ne takoj. Po kopanju se zopet nekaj časa gibljimo na obrežju. V mokri kopalni obleki ne sedimo mirno, ker telo prehitro ohladi.

Mogoče bo kdo rekel, da to za podeželske ljudi ne pride v poštev. Toda ta trditev je napačna, zlasti kar tiče kopanja (sonca in zraka imajo res dovolj). Na žalost je res na podeželju tako, da ljudje skoraj nimajo časa za kopanje, ki pa je ravno tako ali še bolj važno kot sončenje in zračenje. Zato naj vsakdo vsaj ob nedeljah izrablji priliko in se osveži v prijetno hladnem potoku, jezeru ali reki, kajti ne bo mu žal!

Naše načelo bodi: ne maksimum, temveč optimum — ne kolikor mogoče veliko, temveč kolikor mogoče dobrodejno.

PISMO IZ AVSTRALIJE

Naš naročnik, ki se je pred kratkim preselil iz Koroške v Avstralijo, nam je poslal tole pismo:

„Med vsemi številnimi znanci na Koroškem se moram najprej spomniti „Koroške Kronike“ in njej naj velja prvo pismo, ki ga pišem v Evropo. V tem pismu bom opisal svoje potovanje in pa prve vtise v Avstraliji.

Ob snežnem meteu sem prišel v Avstrijo in snežni metež je bil, ko smo se od Avstrije na dan 26. aprila na Brennerju poslovili. Nad uradniki na meji se pač nemremo pritoževati, bili so zelo vljudni. Bila je še trda noč, ko smo prešli mejo, jutro nas je pozdravilo že daleč v Italiji. Okrog poldneva smo bili že v predmestju Rima in 28. aprila smo se naselili v okolici Neaplja. Z nastanitvijo in s hrano smo bili kar zadovoljni. Le par dni smo bili tam, dne 2. maja smo odšli že na ladjo, 14.000 tonski potniški parnik „Protea“. Poleg posadke in 100 uslužbencev nas je bilo na ladji še 886 potnikov.

Ob polnoči so dvignili sidro, večina potnikov je že spala, jaz pa sem stal na palubi; madžarska godba je igrala, morje je bilo popolnoma mirno. Do Krete je šlo vse po sreči, južno od nje pa se je morski bog Neptun raztogotil. Prve žrtve morske bolezni so bile ženske, kmalu pa tudi moški niso dosti zaostajali. Vročina je postajala vedno hujša, tek nam je prešel in 6. maja smo pristali v Port Saidu. Na krov so prišli možje postave: rjavih, črnih, zagorelih obrazov so bili. Okrog ladje pa je kar mrgolelo čolnov s prodajalci, za dolarje so prodajali sandale, torbice, sadje itd. — Popoldne smo že zavili v Sueški prekop. Levo in desno puščava, po morju pa so nas spremljali delfini. Vročina je bila silna, nebo brez oblakov in dne 11. maja smo pristali v Adenu. Ladja je dobila zalogo vode in nafte ter je odkurila dalje v Indijski ocean.

Vsi smo imeli nekaj strah pred Indijskim oceanom. Vedno bolj proti vzhodu plovemo, vsak dan premaknemo ure naprej, vsak dan bolj zgodaj se mračí, ponavljali smo nekako praktično zemljepisne pojme, ki smo se jih učili v šoli. Vreman nam je še dosti naklonjeno in jutro 18. maja nas pozdravi na Ceylonu, vreme pa je postalo deževno, prihajamo v območje južnih vlažnih vetrov-monsumov. Na krovu je spet običajno trgovanje: predvsem ponujajo ananas in banane.

Ko smo zapustili zvečer ceylonsko pristanišče Colombo, nas je sprejel na morju vihar, z njim pa tudi vse posledice. Večinoma smo oboleli, komaj smo

se držali pokonci, teka nismo imeli, še kajenje se je ustavilo, vse je postalo nekako zoprno. — Dne 21. maja smo bili na ekvatorju (ravniku); predno zaplavamo na južno polovico naše zemlje, moramo prejeti še ekvatorski krst, popolnoma so nas zmocili in vsak je dobil posebno potrdilo o tem „krstu“. Vse bolj deževno postaja in tudi že prvi hlad spet prihaja. Ob večerih smo opazovali ozvezdje, ki pa je bilo drugače, kot na severni polobli; ozvezdje „Velikega voza“ se vedno bolj odmika. — Šele 29. maja smo spet zagledali obalo, tokrat našo novo domovino — Avstralijo, in pristali smo v Fremantlu, čisto na zapadni obali Avstralije. Le otroka so tu izločili, ki je med vožnjo umrl, in že smo odpluli naprej.

Hladna jesen je že bila v teh krajih, mraz je že pritiskal in suknje so bile spet dobrodošle. Vihar nas je zajel, sivi težki oblaki so bili nad nami, dež je začel naletavati. Parnik se komaj premika naprej, mestoma sploh ne more dalje, giblje se od desne na levo in spet se guga nazaj. Veter pritiska, da šumi kakor v čebelnjaku. Vsi že komaj čakamo, kdaj bo konec te „večne“ vožnje. Pot vodi daleč od obale proti Sydneyu, ki smo ga zagledali na binkoštni ponedeljek dne 6. junija zjutraj. Pluli smo ob južni obali in pogled na mesto je bil krasen. Obala je silno razčlenjena, vse je v zelenju, stavbe so zelo lepe. Počasi plovemo k našemu pomolu. Zdravniki so najprej prišli na ladjo in nas hitro pregledali, da ne bi zanesli kake bolezni v deželo. Zvečer ob 11. uri smo prešli z ladje na vlak.

Železniški vozovi so ožji od evropskih, četudi je tir normalen. Proti jutri smo že prispeli do naše zadnje postaje Bathurst. Avtobusi nas že čakajo in kmalu se popeljemo do naših stanovanj v višini 700 metrov. Hladno je bilo tu, da smo se kar tresli od mraza. Kmalu pa smo se ugreli, ko smo prišli v že pripravljena stanovanja. Za hrano je dobro poskrbljeno, trikrat dnevno meso, celo za zajtrk dobimo meso poleg neizogibnega poridge-a (izg. porič), daleč še maslo, marmelado in čaj. Da bi bil imel v Avstriji to, kar pride tu v odpadke!

Pokrajina je valovita, malo me skraj spominja na Bloke na Notranjskem. Obširni pašniki se tu razprostirajo, cele črede ovac se pasejo na njih. V ozadju pa se dvigajo Blue Mountains (= sinje gore), pokrite z gozdovi, ki jih sestavlja predvsem evkaliptusovo drevje (avstralski evkalipti dosežejo višino do 130 metrov). Včeraj ponoči so bile

gore pobeljene z novim snegom, ki je tudi tu pri nas redko naletaval. Naše stanovanje je v taborišču, ki je oddaljeno od mesta kakih 8 km, zastopane so razne narodnosti, prednjačijo pa Ukrajinci, Slovencev je malo. Po nekakem izpitu iz angleščine smo bili porazdeljeni v 17 razredov, v prvem so najboljši. Izgovarjava angleščine se tu dosti razlikuje od izgovarjave v Evropi, med izrazi pa je tudi mnogo posebnosti.

V kolikor morem presoditi do sedaj značaj Avstralcev, moram reči, da so to mirni ljudje, nikamor se jim ne mudi, kar lahko opaziš tudi pri delu. Daljave priročno pri njih šele pri 1000 miljah, kar je manj, je „blizu“ (1 milja = 1.6 km). Službo sem dobil približno 3000 milj od tu, 28. t. m. se odpeljem tja. Ker pa tam še nimam družinskega stanovanja, ostane družina zaenkrat še tu. Delo je obvezno za dve leti, plača ni kaka posebnost, upam pa, da bo že šlo. Za enkrat sem zadovoljen, tudi zdravi smo.

Moje pismo že postaja roman, zato za sedaj končujem, prihodnjič bom pa o življenju v Avstraliji kaj več napisal.

IZGLEDI NOVEGA ANTIBIOTIKA: NEOMICINA

Dr. Selman Waksman je mož, ki je odkril streptomycin. Če ga vprašate, kako ga je odkril, odgovori, da je bilo to zelo enostavno: preizkusil je 10.000 kultur, od katerih je pri prvem poskusu le tisoč uničevalo bacile. Pri nadaljnjih poskusih so obdržali le 100 kultur in končno izločili 10, ki so jih proučevali in opisovali; med temi desetimi je bil streptomycin.

Da se dr. Waksmanu zdi zapleteni postopek, s katerim je izločil streptomycin, enostaven, je prav za prav razumljivo, če se pomisli, da je z drugimi znanstveniki poljedelske poskusne postaje New Jersey proučil nad 100.000 kultur mikroorganizmov, ki so jih našli na bližnjih poljih. To metodično, počasno delo še vedno traja. Pred kratkim je Waksman sporočil, da je odkril novega in mnogoobetajčnega člana te imenitne rodbine, ki ga je krstil za „neomicin“ in ki izvira enako kot streptomycin iz rodbine takozv. aktinomicete, skupine mikroorganizmov, ki je sredi med bakterijami in plesnimi.

V epruvetah laboratorija se je neomicin uspešno boril s Kochovimi bacili, v stiku z novim antibiotikom niso tuberkulozni bacili nudili odpora. Poskusi v živem telesu še niso končani, ker so količine razpoložljivega neomicina še pičle. Pri poskusih na miših in zaplodkih kokošjih jajc se je neomicin obnesel proti „zlatemu stafilokoku“, ki povzroča ture in izpuščaje in proti domnevemu povzročitelju paratifozne mrzvice. Streptomycin se v tem primeru ni obnesel kot neomicin.

Neomicin po sedanjem stanju poskusov ni škodil živalim v laboratoriju. Neomicin se lahko daje tudi z uživanjem in ne le z injekcijami. Neomicin obeta veliko; vendar je še prerano trditi, da bo lahko nadomestil streptomycin pri zdravljenju TBC, kajti poskusi na ljudeh ležijo še v bodočnosti.

**Varstvo
pred strelo**

Vam nudi tvrdka

Fritz Czernawsky

Celovec, Klagenfurt - Pernharig. 8

PLIN, KI BO „UNIČIL VOLJO ZA BORBO“

Poslanec ameriške demokrat. stranke Robert Sikes iz Floride je pred dnevi izjavil v ameriškem kongresu, da ni daleč dan, ko bo zavod za kemično in plinsko vojno ameriške vojske začel izdelovati plin, ki bo začasno uničil „vsako voljo za borbo, ali drugače ne bo prizadejal notranjih poškodb.“ Tako orožje bi, pravilno rabljeno, moglo biti mnogo bolj dragoceno kot pa atomska bomba, ker ne bi bilo tako uničevalno kakor pa bomba, je dejal poslanec.

Izpod domače lipe

(Kakor do sedaj, objavljamo tudi danes na tem mestu pisma naših čitateljev z dežele, ki izražajo njihova osebna mnenja in uredništvo nikakor ne odgovarja za vsebino.)

KAZAZE PRI BILČOVU

V petek, dne 15. VII. proti večeru se je približala naši vasi huda nevihta. Ljudje v Marnikovi hiši v Kazazah so bili zbrani v domači hiši. Ko gre hišni gospodar Janez Miškulnik v malo sobo, naenkrat udari strela v hišo, podere strop tiste sobe in tudi deloma strop velike sobe, udari moža, da se zgrudi nezavesten in ranjen na obeh nogah. Čez nekaj časa pride spet k zavesti, toda na noge ne more več. Strela je šla potem skozi zid zraven okna v vodovod pri p.d. Kristofu in nadalje v kuhinjo pri Mišlavcu, kjer ni napravila škode. Neki posestnik je imel opravka pri vodovodu, precej daleč proč, a ga je tako streslo, kot bi prijel za električni vod.

Ponesrečenega Marnika so prepeljali hitro v bolnico. Bog daj, da bi tam spet kmalu našel popolno zdravje. Rešilni avto je bil že čez pol ure na licu mesta; kako prav je, da imamo sedaj tudi telefonsko zvezo, da moremo v slučaju nesreče hitro poklicati pomoč.

ŠMIHEL PRI PLIBERKU

Te dni smo imeli zelo velik obisk: velečastiti gospod, milostljivi prelat, častni kanonik iz Gorice Francišek Ser. Marinič je v svoji visoki starosti 87 letu obiskal vse svoje župnije, kjer je prej kdaj pastiral. Njegov nečak, ki je notar v Gorici, ga je pripeljal na Koroško in vozil nato s svojim lastnim avtom po nekdanjih farah. Gospod prelat je želel še enkrat videti kraje, kjer je nekdanj kot duhovnik deloval, predno gre k večnemu počitku. Bil je sedem let župnik v Šmihelu, 14 let pa dekan v Pliberku. Nato se je preselil v Gorico, kjer še sedaj stalno živi.

Milostljivemu gospodu prelatu voščimo Šmihelčani trdnega zdravja in še na mnogo leta v vinogradu Gospodovem! Drugo leto pa na svidenje zopet v Šmihelu, milostljivi gospod prelat!

KAZAZE PRI PLIBERKU

V „Koroški Kroniki“ štev. 27 je pisano, da še nimamo elektrike. Veseli nas pa, da moremo sporočiti veselo vest, da nam je električna luč posvetila že začetkom junija. Elektriko smo napeljali tudi v našo farno cerkev, v župnišče in v šolo. Večina hišnih posestnikov je že komaj pričakovala, kdaj bodo imeli električno luč in so jo dali zato napeljati v svoja stanovanja in v gospodarstva poslopja. Le nekateri so se bali pre-

velikih stroškov in z napeljavo še odlašajo. Stroški priključitve pa so se seveda znatno zmanjšali s tem, da bodo prispevale država, dežela in občina skupaj 60% stroškov napeljave.

Zelo smo veseli novega gospoda župnika preč. g. Učakarja, ki je prišel k nam pred dobrim mesecem. Želimo, da bi se pri nas in med nami prav dobro počutil in upamo, da bo čim dalje ostal med nami.

Žito je letos dobro obrodilo, tudi krme je dosti, zato pa se tudi nikomur ne mudi s prodajo živine. Žetev pa je bila letos zelo težavna, s stroji ni bilo mogoče žeti oz. kositi, ker je bilo žito preveč poleglo, delavcev pa ni bilo mogoče dobiti. Le malo je še ljudi, ki bi hoteli ostati pri kmečkem delu, kajti vse odhaja v mesto.

Zelo nas veseli, da smo dobili spet trgovino, ki jo je odprla ga. Marija Hafner. Ne bo nam treba za vsako malo potrebščino hoditi v oddaljene trgovine.

Še v Hitlerjevem času so nam postavili za kmečkega zastopnika Fr. Mayerja, ki je ostal kot tak vse do sedaj do svoje preselitve. Sedaj pa je to mesto prevzel domačin kmet Valentin Fister, p.d. Ustar. Pri težavnem, včasih zelo nevhvaležnem delu, mu želimo mnogo uspeha.

LOČE OB BAŠKEM JEZERU

Prvo nedeljo v mesecu juliju smo praznovali posvečenje našega cerkvenega patrona sv. Urha. Na ta dan je eden najbolj obiskanih sejmov daleč naokoli in od daleč pridejo ljudje v naš lep kraj. — Že zjutraj je bila sv. maša zelo dobro obiskana, pri njej pa je godba Antona Uršiča igrala Haydnovo sv. mašo; res lepo je donelo po naši veliki cerkvi. Na povabilo pevskega zbora Pečnica je prisel v Loče tudi pevski zbor Brnca, ki nam je s svojim krasnim petjem vzbujal čut ljubezni do domovine. Popoldne, ko sta se pozdravila oba zbora v gostilni pri Mežnarju, se mi je zdelo, kakor da se pozdravljata in si potrjujeta zvestobo Spodnja Zilja in gornji del prelepega Roža.

Zvečer nato sta v gostilni pri Polžu oba zbora nekako tekmovala med seboj, kateri bo lepše in bolj pravilno prepeval domače pesmi. Pečniški zbor je s svojimi mogočno donečimi glasovi pel koroške narodne pesmi, kakor so bile prvot-

ne, kakor jih je pesnik pel. Brnčani so podajali pesmi iz današnje dobe.

Pripis uredništva. Dopis iz Loč je brez podpisa. Zato tudi ne moremo prinesiti iz dopisa daljših odlomkov, ker uredništvu niso znane krajevne razmere v toliko, da bi bilo mogoče presoditi, v koliko navedbe v dopisu odgovarjajo resnici. Ker za osebne in deloma tudi politične zadeve uredništvo ne more prevzemati odgovornosti, takih vesti še iz podpisanih dopisov ne priobčujemo, toliko manj seveda iz nepodpisanih.

NEVIHTA, TOČA IN STRELA...

Uredništvo je dobilo številna poročila o hudih nevihtah, o uničujočih točah in o streli v preteklem tednu. V južnem delu Koroške je bilo gotovo najhujše neurje nad pobočji Svinje planine in je zato tudi ta okoliš po toči najhujše prizadet.

Djekše

V petek okrog petih popoldne je bilo, ko se je nad Djekšami razbesnelo strahovito neurje, kakor ga vsaj že 20 let ne pomnijo. Skoraj popolnoma se je stemnilo, nato pa je začelo bliskati in votlo grmeti in prebivalci so s strahom čakali, kaj pride. Letina je letos dobro kazala in zato je bil strah toliko hujši in toliko bolj upravičen. Nenadoma je začelo šumeti v zraku in začela je padati suha toča, ki je padala skozi 30 minut, debela pa je bila za oreh. V teh tridesetih minutah je bil uničen up mnogih kmetovalcev, najlepše nade so bile pokopane, pridelki na njivah so bili uničeni, zgledali so, kakor bi bili pomečani v tla. Vse je bilo uničeno: žito, sadje, krompir, pesa, zelje. Zlasti močno je padala toča na črti kmetij od Grubelnika in Ladinika, pa mimo Ruža in Župnika do Lužnika in Zavodnika in še preko Djekš do Velha in Škandolfa. Kmetije nad to črto in pa kmetije levo od te črte so manj trpele. Tako so Zopotnikove njive, ki ležijo višje, že manj prizadete in tudi pri Rusu, ki leži nižje, je toča že prenehala. Posebno hudo je bilo še pri Zavodniku, kjer je voda vsled silnega naliva, ki je sledilo toči, vdrla v hišo.

Pa ne samo na Djekšah, tudi v Vobrskih gorah je toča napravila silno škodo. Napečnikovega fanta z Vobrskih gor je dohitelo neurje zunaj na potu in ga je toča tako zbila, da je moral iskati zdravniške pomoči.

Najhujše pri vsem je, da pridelki, ki so sedaj popolnoma uničeni, niso bili zavarovani proti toči.

Okolica Galicije

V krajih občine Galicija je padala debela toča in žetev vsaj do polovice uničila, deloma pa še bolj.

Od Grebinja do Vober

Kakor je v planinah, posebno na Djekšah in v Vobrskih gorah, razsajalo neurje s točo, tako je dolina trpela vsled nenadne silne množine vodovja, ki je pridrla s planin. Od Grebinja mimo Grebinskega Klostra pa do Vober so bili travniki in njive preplavljeni in pokriti z blatom in peskom. Tako je severno od Grebinja prestopil hudournik Golovica bregove in poplavl velike površine. V Klostru je drla voda preko mosta Knežanskega potoka.

OD ŽVABEKA DO PLIBERKA

Do Žvabeškega polja nas je zadnjič pripeljal avtobus, danes pa se peljimo še naprej.

Mimo skalnatga ovinka pri Armelu zavije avtobus, ki je prispel iz Labuda, in že smo na Žvabeškem polju. Desno preko vode je vas Dobrava, nato Breg in v Dolenji vasi obstanemo. — Na levo pod gozdom je mogočna Stogartova domačija. Zgoraj nad njo je pri Škofu, ki je že bližnji сосед Sv. mesta. Sosedje Sv. mesta pa so še domačije pri Pungartniku, pri Janežu, pri Kristofu in pri Tratarju. Spodaj pod Sv. mestom pa sta tik nad Dolenjo in Gorenjo vasjo kmeta Jedlovčnik in Arnovt.

Peljemo se dalje skozi Dolenjo vas, mimo domačij pri Jugu, pri Ravniku, Kacu, Cegnarju in Peršaku. Vas Žvabek pustimo ob strani, avtobus pa preko polja pelje v Gorenjo vas in obstanemo pred gostilno Hafner, kjer bi se prav lahko dobro okrepčali. Za gostilno na levo je Pregljev dom, ki se odlikuje po reji naravnost lepe živine. — Na hribčku stoji nekdanja župna cerkev sv. Jurija, okrog cerkve so še vidni okopi. — Še malo naprej in že smo na drugi strani Žvabeškega polja. Ob strani preko polja so kmetije Šolar, Djemšnik in Jamar; kmalu smo pri Jamarjevem križu. Tu romarji prvič zagledajo cerkev Sv. mesta in tu se zbirajo, da gredo nato v procesiji do Sv. mesta. Pri tem križu je v prejšnjih časih vsak romar zataknil mali lesen križec, pri tem križu so romarji pozdravili in pri tem križu so se pozneje spet poslovili od svetomeške Marije.

Malo skozi gozd, še nekaj ovinkov in na Pliberški ravni smo. Pri vходу na to ravan je Lucijska peč z votlino in sliko sv. Lucije. Od tu vodi preko jarka pot k romarski cerkvi sv. Lucije. Tam bo tudi letos 10. avgusta veliko žeganje. Z vseh delov južne Koroške pridejo ta dan številni romarji, tako iz Sel, iz Kaple, iz Timenice i. t. d. V prejšnjih časih, ko še ni bila meja tako neprodušna zaprta, so prihajali romarji tudi iz štajerskega Slovenjgradca. Tudi za le-

(Nadaljevanje na 8. strani)

KLEMEN HABJAN:

JERČEVI GALJOTI

(Izvirni roman)

18.

„Ali ni maščevanje že to, da je segel po Minci, po srčni krvi Uleševi? Kako bi mogel težje udariti Uleša? V sredo njegovega ponosa je mahnil, v srce ga je zabodel.“

S to mislijo je zaspal. V sanjah je videl očeta s povešeno ustnico, ki mu je kazal skoz vrata.

*

Pomlad z naraslo Bistrico je spet združila Jerče. Vsi trije so viseli ob mlinu in s kavlji odrivali dračje, ki ga je prinašala voda.

Sebenakova hiša onstran Bistrice se je grela na soncu in okna so bila kakor zlata zrcala.

In še nekaj je združevalo Jerče: misel na zidanje. Lojze je oprt na kavelj strmél čez Bistrico. Aleš je molčal. Vorenc je s povešeno ustnico gledal v „konja“.

Takšne sile ne bo kakor lansko leto. Pozna se, da je bilo manj snega. Voda je za dobre tri prste pod zarezo.

Kljub vsemu je čutili, da med Jerči leži skala, ki se je vsi ogibljejo. Zdaj pa zdaj se Vorenc na skrivaj zagleda v Aleša.

Nekaj se v Jerčih kuha.

Bistrica to leto ni divjala. Celo dež se je kmalu unesel in mlin je veselo klopotal v pomladanskem soncu.

Jerčev Lojz je vozil pesek in kamenje. To leto bi hišo postavili, toliko, da bi se preselili. Lojz je sicer silil, da bi jo tudi na zunaj obmetali in napravili stanovanje tudi v prvem nadstropju, toda oče se je uprl.

Človek ne ve, kaj pride.

Da bi podrl bajto, se ni mogel odločiti.

„Na stara leta bi z materjo imela lep kot.“

Ošinil je Aleša, ki se za očetov pogled ni zmenil. Čutil je, da je pri vseh pripravah kot tujec, čeprav se je zagnal v delo z enako ihto kakor Lojz.

Hiša bo vendarle Jerčeva.

Lojz pa se je nasmehnil in glasno dejal:

„Zdaj bomo šele Jerči.“

Vorenčeva viseča ustnica mu je pritrdila.

Sonce s Sebenakovih oken je zginilo in okna so kakor slepa zastrmela v ženski hrib, kjer so stali Jerčevi galjoti.

Potlej je Aleš počasi krenil na Fistra in odšel v mlin. Kolesa ne smejo molčati.

Vorenc in Lojz sta prisluhnili klopotu, ki se je oglašil pod bregom.

„Kakor da ni več naš,“ je izdaval Jerč.

Lojze je prikimal in ponovil za očetom:

„Kakor da ni več naš.“

Vedela sta, da oba mislita na Aleša.

VIII.

Zdravnikova odkritost je Andreja zadelo bolj, kot je mislil. Prišel je k njemu sicer z zavestjo, da mu ne more povedati nič dobrega, toda ko je slišal težke besede, so ga vendar oplazile, da se je zvil.

„Zdravljenje ne bi pomagalo?“

„Zategnili bi bolezen, to je gotovo. Toda prepozni ste. Čudim se vam, da niste prej prišli, ko ste vedeli, kako je z materjo.“

Potlej je Andrej izdaval besede, ki so ga vseskozi tiščale.

„Po tem takem bi mi ženitev odsvetovali?“

„Nujno.“

Zdravnikove oči so sočutno strmele izza očal.

„Koliko let mi še prisodite?“ je krenil Andrej.

„Težko je reči. Odvisno je to od vašega življenja. Ali veliko pijete?“

Andrej je odkimal.

„Nekaj let boste gotovo zdržali ob skrbi negi. Človek je trdoživ.“

Andrej je videl, da ga zdravnik bolj tolaži kakor govori resnico.

Plačal je in sklonjeno odšel.

Sebenak ni vedel za sinovo pot. Andrej tudi z besedico ni omenil, da je bil pri zdravniku. Zavest, da mu ni pomoči, ga je prve dni težila kakor gora. Potlej je bolečina pojenjevala in, ko se je izpovedal Minci, se je počutil čudno srečnega.

Sebenak je na skrivaj opazoval sina.

Uleš sam je namignil, da se je nekam razživel in da je Minca vselej vesela, kadar pride.

Andrej sprva ni mislil, da mu bo vaspovanje pri Minci v uteho. Toda včasih je strašna samota pritisnila nanj s toliko silo, da se je nekje moral razgovoriti.

Zimovka je bila skoraj vsak dan v mlinu. Andrej je samo čakal. Sebenak prav tako. Kakor je v začetku upal, da ga bo Minca odvrnila od pozornosti doma, tako je zdaj videl, da se Andrej ni spremenil.

Zimovko je sovražil.

Nikoli se še nista z besedo dotaknila te ženske. Prihaja v mlin, prestreza Andrejeve sovražne poglede, toda Andrej ne vpraša ne nje ne njega.

Sluti gotovo. Dovolj govorice je po vasi.

Napetost v Sebenakovih hiši je rasla. Čutila sta jo Sebenak in Andrej, Peter in Francka.

Andrej je čakal kakor potuhnjen pes. Potlej je prišlo.

Andrej je bil na vasi, Peter in Francka pa sta stala ob raki. Mračno je že bilo in Peter je ravnokar prišel iz hleva. Francka, ki je bila doslej v hiši, se je umaknila Zimovki, ki je prišla v vas kakor vsak večer.

Ko je videla, da Andreja ni doma, je začela bentiti po hiši, nazadnje prišla na dvorišče in se lotila Francke.

„Vešuješ okoli kakor muha pod jesen. Zakurit pojdi, namesto da postavaš.“

(Dalje prihodnjič)

RAZSTAVA V BELJAKU (VILLACHER AUSSTELLUNG)

OD 30. JULIJA DO 7. AVGUSTA 1949 - Realna gimnazija in
Ljudska šola, Peraustraße - Obrtna šola, Richard-Wagner-Straße

Reprezentativna razstava: Obrt - Industrija
Trgovina Kmetijstvo - Tel. 43-48 in 60-00

(Nadaljevanje s 7. strani)
tos vabimo romarje z vseh delov, naj pridejo v čim večjem številu.

Mimo Bošankovega križa smo kmalu pri Bošankovem gradišču in streljaj naprej je Bošankova kmetija. Na Bošankovem gradišču — pravijo — se večkrat prikazuje ponoči luč. Tam morajo biti pokopani zakladi, ki pa jih ne čuva zli, ampak dobri duh in se zato ljudje te luči tudi ne strašijo. Gospodar Bošankove kmetije je znan kot napreden gospodar. Že smo pod Komljem in po preloženih cesti preko Bistrice zapeljemo v Dob, kjer je znamenita cerkva sv. Boštjana. Od tod vodi pot na Brod in naprej v Šmiklavž.

Na vsej poti od Labuda do Pliberka je bilo in je še v tem poletnem času vse polno petja, vriskanja, veselja. Povsod so bili številni delavci zaposleni pri spravljanju sena, sedaj pa pri žetvi. Veselo pospravljajo letošnji, res obilni sad zemlje.

MALI OGLASI

Gozdni delavec išče preместitve (najraje v slovenskem delu Koroške) kot gozdni ali žagarski delavec ali kot voznik — po možnosti s stanovanjem. Kupljenik Gregor, Gnesau (bei Fa. Marktl), p. Gnesau. 1095

Stanovanje dam slovenski družini, ki bi bila pripravljena pomagati pri kmetiskem delu. Več po medsebojni pogodbi. Naslov v upravi „K. Kron.“ 1095

Za vilo v Mariboru iščem interesenta. Prodaj ali menjam za isto v Avstriji. Dopise na upravo lista. 1092

Prodajam bencinski pogonski motor (3-4 KS) in srednjeveliko mlatilnico, oboje v dobrem stanju. Terezija Habernik, Sp. Vinare, p. Št. Vid v Podjuni.

Moške

nylon nogavice
polo srajce
kopalne hlače

ženske in otroške

kopalne obleke.
Otroške igrače

Grüner

CELOVEC - Burggasse

Iskal je deklo, a našel ženo . . .

(Nadaljevanje s 4. strani)

„Tu moja roka! . . . Nekaj pa ti moram reči: dati dekletu nimam kaj, pozneje bo že dobila nekaj . . . moja stara ima tudi še nekaj stotakov.“

„Kam pa misliš? Tako pri nas doma tudi še ni, da bi si morali moji ljudje sami za opravo skrbeti.“

„Pač, pač, omaro, posteljo in zibelko bo že dobila s seboj,“ se je Stopar razvnel.

„Omaro zaradi mene,“ je dejal Rogačnik, „postelj imam sam pet praznih, zibelke ji pa ni treba. Pri nas ni otrok.“

„Bodo že prišli, če je Bogu prav,“ je trdil Stopar.

„Pri tem bom pa jaz tudi imel še besedo,“ je poudaril Rogačnik.

„Si ti norčav!“

„Ti tudi.“

„Pojdi, pojdi, zaradi takih reči se ne bova skregala. Glavno sva se torej zmenila . . . Zdaj bom Ančko poklical.“

„Bodi tako dober, ti se pomeni z njo, pa mi potem sporoči, jaz se ne menim rad z ženskami.“

„Glej ga, spregovoriti pa vendar moraš z dekletom . . . taka je navada . . . Ančka bi ti pa tudi zamerila, če bi že začel tako muhasto.“

„Če misliš, pa naj bo!“ je odgovoril Rogačnik.

Radio Celavec

NEDELJA, 31. julija:
7,15—7,35 Jutranja glasba.
13,30—14,00 Polurna oddaja.

PONEDELJEK, 1. avgusta:
9,00—9,20 Zanimivosti.

14,45—15,00 Pouk slovenščine za nemško govoreče.

TOREK, 2. avgusta:
9,00—9,20 Poročila, gospodarsko predavanje, slovenska pesem.

SREDA, 3. avgusta:
9,00—9,20 Poročila, gospodinjsko predavanje, slovenska pesem.

ČETRTEK, 4. avgusta:
9,00—9,20 Poročila, zdravniško predavanje, slovenska pesem.

14,30—15,10 Literarna in glasbena oddaja: F. Chopin.

PETEK, 5. avgusta:
9,00—9,20 Poročila, gospodarsko predavanje, slovenska pesem.

SOBOTA, 6. avgusta:
9,00—9,20 Pregled svetovnega tiska.

Stopar je poklical hčer. Ta je bila v zadregi, ko je stopila v sobo, in je obirala krajec svoje rute. Stopar je dejal z nekoliko slovesnim glasom:

„Ančka, Rogačnik je tu in je vprašal zate . . . jaz ti pustim prosto voljo . . . to veš, da ima Rogačnik lep grunt, dovolj je vsega pri njegovi hiši — ženski je že mogoče obstati na takem domu . . . Ali hočeš?“

Dekle je zardelo do ušes, nekaj časa je molčalo, potem je dahnilo: „Da!“

Tedaj se je tudi Rogačnik oglasil in dejal:

„Bodi torej tako dobra! Boš pač kuhati morala in po hiši gledati, da je vse prav. Na polje ti ne bo treba, le ob košnji in ob žetvi včasih . . . ti bom že dal, kar je prav, in bom še navrgel tudi kaj.“

Dekle je odvrnilo samo: „Mi je že prav.“

Tedaj je spet oče povzel besedo:

„Kdaj pa naj bo, Franc?“

„Prej ko bo, ljubše mi je . . . rajši danes ko jutri,“ je ta odgovoril.

„Meni tudi ni za dolgo odlašanje,“ je pritrdil Stopar, „tako hitro pa le ne bo šlo, se bo treba z ženo . . . bom tudi še pomeniti.“

„Zakaj pa z župnikom?“

„Na, da v krstno knjigo pogledajo, koliko sta prav za prav stara.“

„Saj to sama veva; čemu bi bilo tega treba?“

„Za oklice vendar. Saj se ne boš ženil kakor kak jud!“

„Kdo pa je rekel, da se bom ženil? Saj neveste nimam!“

„Na, teh ceremonij je zdaj pa že za škofovo mašo preveč,“ se je razjezil Stopar, „saj si vendar pravkar mojo Ančko vprašal!“

„Ka—ka—kaj?“ je zajecal Rogačnik, klobuk je spustil iz rok in se vgriznil v suknjič.

Dekle je bilo rdeče ko kuhan rak in je hotelo zbežati. Oče jo je zadržal in tedaj so se ji usule solze. Rogačnik jo je pogledal od strani. Tedajci je pobral klobuk in se je vzravnal.

„Prav za prav,“ je dejal, „sem jo hotel le za deklo prašati, če pa me Ančka hoče vzeti, mi je pa še bolj prav.“

Potem se je obrnil k dekletu:

„Ančka, povej, ali me res maraš?“

Dekle mu je ihto pritrdilo.

Zdaj se je Rogačnik zasmel:

„Zdaj pa pojdemo takoj k župniku, da še kaj vmes ne pride!“

Res so šli še isti večer v župnišče.

Štirinajst dni pozneje sta stala Rogačnik in Ančka pred oltarjem. Svatov je bilo toliko in gostija je bila taka, da so dejali:

„Take ovseti pa že dolgo ni bilo.“

Pri Rogačniku se je zdaj marsikaj spremenilo. V kratkem je bilo vse čisto in čedno, po hiši in okoli nje se je kar svetilo. To vse je napravila mlada gospodinja. Ančka in Franc nista vedela, kaj bi eden drugemu še ljubega storila. Rogačnik je bil odslej zmeraj židane volje, vsa sitnoba ga je minula. Čez leto dni pa se je zibal v zibelki mlad Rogačnik in je s svojim krepkim glasom prepeval v nji svoje hvalnice.

Dobro plačam

izvod „Koroške Kronike“
št. 6-1946.

Naslov pri upravi lista.

Radio Schmidt

Prodaja - popravila
žarnice

Vaša strokovna trgovina

CELOVEC - Klagenfurt

Bahnhofstraße 22 - Telefon 29-48

LJUBKE LETNE OBLEKE

pristine kmečke (Dirndl)
kopalne obleke in plašči
v bogati izbiri pri

Walchee

CELOVEC - KLAGENFURT

10. Oktober-Straße 2 - Telefon 22-73

VEDNO VELIKA IZBIRA

ORIENTALSKIH IN PERZIJSKIH PREPROG,

na roko vzlanih in žametnih (velournih) preprog ter tekačev.
Blago za pohištvo, zavese, pregrinjala za mize in divane.

Popusti za preprodajalce, hotele in gostilne. — Plačilne olajšave. — Dajemo v to stroko spadajoče nasvete za opremo sob, po želji tudi na licu mesta.

Strokovna trgovina za preproge, pohištveno blago in zavese

DIR. JOSEF RADLMAYR
BELJAK - VILLACH

TRGOVINA NA DROBNO: POSTGASSE 3 TELEFON 47-67 - 4447

FILME

dobte pri FOTO-FILMU

HUBERT WANDERER

DOMGASSE 4

Razpošiljanje po pošti

Bavce, lake, emailje, laneni ficnež,
slikarske in pleskarske potrebščine

kupite naj-
bolje pri

PETER DE CILLIA

FELDKIRCHEN - Telefon 73

in pri podružnici:
Celovec-Klagenfurt, St.-Veiter Straße 35 - Tel. 28-38

Kinder FOTO *Ella Petrykiewicz*
FOTOGRAF
BELJAK - Villach

Poročne in darilne slike ter slike za legitimacije. Izvrševanje fotoamaterskih del.

Nov naslov:
Postgasse 3, Tel. 49-36

Najnižje cene pri največji izbiri
Specialna tekstilna trgovina in sprejemalnica volne

MAX PLACH

CELOVEC - KLAGENFURT

8.-MAI-STRASSE 1